

Haaga-Helia
ammattikorkeakoulu Oy

Palkkatyöstä yrittäjäksi

Annakaisa Kuussalo

Opinnäytetyö
Johdon assistenttityön ja kielten
koulutusohjelma
2020

Tekijä(t) Annakaisa Kuussalo	
Koulutusohjelma Johdon assistenttityö ja kielet	
Raportin/Opinnäytetyön nimi Palkkatyöstä yrittäjäksi	Sivu- ja liitesivumäärä 41 + 2
<p>Opinnäytetyö toteutettiin syksyllä 2020 toimeksiantona Haaga-Helia ammattikorkeakoululle ja suoritettiin laadullisena haastattelututkimuksena. Haastattelut olivat muodoltaan puolistrukturoituja teemahaastatteluja, koska se antoi liikkumavaraa ja mahdollisuuden tarkentaa ja täydentää aineistoa. Opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää toimeksiantajan valitsemaa yrittäjäksi ryhtynyttä Haaga-Helian alumnia.</p> <p>Lähtökohtatilanne on, että työelämä muuttuu ja yhä useampi siirtyy tai joutuu siirtymään erilaisiin yrittäjärooleihin, freelancereiksi, kevytyrittäjiksi, palveluntarjoajiksi ja keikkatyöntekijöiksi. Myös halu työskennellä itsenäisesti on lisääntynyt. Haaga-Helian koulutuksessa on hyvä ymmärtää ajan trendejä ja kyetä tukemaan opiskelijoita ja alumneja työelämän muutoksissa.</p> <p>Tämän opinnäytetyön päätutkimuskysymys on, miten haastateltavat ovat kokeneet yrittäjyyden ja yrittäjäksi ryhtymisen. Tarkentavia kysymyksiä olivat, mitkä ominaisuudet haastateltavat kokevat yrittäjyydelle keskeisinä, mitkä trendit vaikuttavat haastateltavien mukaan työelämään ja miten Haaga-Helian koulutustarjonta yleisesti peilautuu yrittäjyyden tarpeisiin haastateltavien näkökulmasta. Aineisto analysoitiin teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin järjestämällä se keskeisten käsitteiden ympärille. Käsitteinä olivat yrittäjyys, yrittäjän ominaisuudet ja työelämän trendit.</p> <p>Suurin osa Suomen yrittäjistä, samoin kuin haastateltavat, ovat ajautuneet yrittäjiksi. Koska opiskeluaikana yrittäjyys ei ollut heille relevantti ammattivaihtoehto, kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan on kehittynyt vasta ammattitaidon ja työkokemuksen kehittyessä. Tähän liittyen aineistosta nousi toive, että pienyrittäjän arkeen olisi voinut tutustua jo opintojen yhteydessä. Haastateltavat tunnistivat itsessään tyypillisiksi ajateltuja yrittäjän ominaisuuksia, mistä voidaan johtaa kehitysehdotus Haaga-Helialle opiskelijoiden yrittäjyysitsemisen muodostamiseen. Työelämän trendien reflektointi nosti haastatteluissa esille pehmeiden arvojen merkityksen työelämän kovenevan kilpailun vastakohtana. Siltä pohjalta olisi tärkeää ottaa huomioon opiskelijoiden mielenterveystaitojen kehittäminen Haaga-Helian koulutusohjelmissa.</p>	
Asiasanat yrittäjyys, ominaisuus, trendit, yrittäjäksi ryhtyminen, kvalitatiivinen tutkimus	

Sisällys

1	Johdanto	1
1.1	Tutkimuksen tavoite	1
1.2	Opinnäytetyön toteutus ja rakenne	2
1.3	Rajaukset	3
2	Lähtötilanne ja toimeksiantajan esittely	4
2.1	Haaga-Helia ammattikorkeakoulun esittely	5
2.2	Yrittäjyysopintojen tarjonta Haaga-Heliassa	6
3	Yrittäjyys	8
3.1	Yrittäjyys Suomessa	8
3.2	Yrittäjyys työelämän murroksessa	9
4	Yrittäjyyden näkökulmat tässä tutkimuksessa	11
4.1	Yrittäjäksi	12
4.2	Yrittäjän ominaisuudet	14
4.3	Trendit	16
5	Tutkimusmenetelmä	19
5.1	Tutkimuksen toteutus	19
5.2	Tutkimusaineiston käsittely	22
6	Haastattelujen tulokset	23
6.1	Haastateltavien taustatiedot	23
6.2	Haastateltavien asenteet yrittäjyyttä kohtaan ja yrittäjyyden merkitys	24
6.3	Miten haastateltavista tuli yrittäjiä	26
6.4	Haastateltavien mielikuvat yrittäjän ominaisuuksista ja omista kyvyistään yrittäjänä	28
6.5	Haastateltavien näkemykset nykytyöelämän trendeistä	29
6.6	Miten haastateltavien mielestä Haaga-Helian opinnot palvelivat opiskelijoita yrittäjyyden näkökulmasta	31
6.7	Yhteenveto	32
7	Pohdinta	35
7.1	Johtopäätökset ja kehittämissuhteet	35
7.2	Jatkotutkimusehdotukset	37
7.3	Tutkimuksen luotettavuus	38
7.4	Oma oppiminen	39
	Lähteet	42
	Liitteet	47
	Liite 1. Yrittäjyysopinnot Haaga-Heliassa	47
	Liite 2. Haastattelurunko	49

1 Johdanto

Teknologisen kehityksen ja globalisaation seurauksena työtehtäviä ja kokonaisia ammatteja häviää ja uusia syntyy tilalle, kun ansainnan lähteet monipuolistuvat ja pirstaloituvat. Talouden avaintekijäksi on noussut yrittäjyys. Suuret talouden ja yhteiskunnan muutokset ovat vahvistaneet yrittäjyyttä voimakkaasti myös Suomessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018, 9.)

Tulevaisuudessa työelämä on nykyistä monipuolisempaa ja monimuotoisempaa. Ilmiöön viitataan termillä työn murros. Termin kautta tarkastellaan sekä tulevaisuuden työelämää että yhteiskunnan rakentumista. Työn murroksen ajureina toimivat globalisaation lisäksi väestön ikääntyminen ja digitalisaatio, jotka muuttavat työpaikkojen määrää ja työn luonnetta. Palkkatyön rinnalle on syntynyt aivan uudenlaisia tapoja tehdä töitä ja yrittäjyys monissa muodoissaan tarjoaa joustavan ja laajan pohjan työllistymiselle. (Dufva ym. 2017, 2, 47.)

Yrittäjyys koetaan Työterveyslaitoksen Työ ja terveys -tutkimuksen mukaan myös mielekkääksi ja merkitykselliseksi ammattivaihtoehdoksi. (Kauppinen ym. 2012, 106–109.) Tätä taustaa vasten yrittäjyys saattaa nousta ja nouseekin vaihtoehdoksi monelle sellaiselle palkkatyöntekijälle, jolla ei esimerkiksi opiskeluvaiheessa tai perhetaustan perusteella ole erityisen selkeää kuvaa yrittäjyydestä tai yrittäjäksi ryhtymisen vaihtoehdoista. Ammatti- korkeakouluilla on mahdollisuus vaikuttaa positiivisesti ja aktiivisesti siihen, miten moni opiskelija saa kosketuksen yrittäjyydestä uravaihtoehtona.

1.1 Tutkimuksen tavoite

Yrittäjyyttä on tutkittu monesta eri näkökulmasta. Siitä on tehty niin väitöskirjoja kuin opinnäytteitä. Esimerkiksi Tero Turunen (2013) on tutkinut yrittäjyyttä käsitteenä ja ilmiönä Jyväskylän yliopistossa väitöskirjassaan Yrittäjyys – mitä se merkitsee? Työ- ja elinkeinoministeriö taas on pyrkinyt tukemaan yrittäjyyttä julkaisemalla Uudistuva työ ja yrittäjyys -raportin (2018) ehdotukseksi yrittäjyyden edistämisen strategiaksi vuosille 2018–2028. Lisäksi esimerkiksi Maria Kokkonen on tehnyt opinnäytetyönsä vuonna 2019 Haaga-Helian ja Metropolian ensimmäisen vuoden opiskelijoiden yrittäjyysasenteesta. Tämän opinnäytetyön tarkoitus on Haaga-Helian toimeksiannosta tutkia tietotyöntekijöiden kokemuksia siirtymisestä palkkatyöntekijästä yrittäjäksi.

Tässä tutkimuksessa selvitetään, miten neljä Haaga-Heliasta valmistunutta tradenomia ovat kokeneet yrittäjäksi ryhtymisen ja miten he ovat löytäneet tiensä yrittäjiksi. Tarkentavat kysymykset avaavat, mitä ominaisuuksia haastateltavat pitävät yrittäjyydelle keskeisinä ja mitä trendejä he ovat havainneet työelämässä. Tutkimus toteutetaan laadullisin menetelmin. Tradenomeja haastateltiin puolistrukturoidun teemahaastattelurungon avulla. Haastattelut toteutettiin heinä-syyskuun 2020 aikana Teams-sovelluksella. Haastattelujen keskeisiä löydöksiä tarkastellaan sen kautta, miten Haaga-Helian koulutustarjonta peilautuu tähän ammattivaihtoehtoon yleisellä tasolla.

Päätutkimuskysymys: Miten haastateltavat ovat kokeneet yrittäjyyden ja yrittäjäksi ryhtymisen?

Alatutkimuskysymys 1: Mitkä ominaisuudet haastateltavat kokevat yrittäjyydelle keskeisinä?

Alatutkimuskysymys 2: Mitkä trendit vaikuttavat haastateltavien mukaan työelämään?

Alatutkimuskysymys 3: Miten Haaga-Helian koulutustarjonta yleisesti peilautuu yrittäjyyden tarpeisiin haastateltavien näkökulmasta?

Tutkimuksen kantavat teemat ovat siis yrittäjyys, yrittäjän ominaisuudet ja yrittäjyyteen liittyvät trendit. Tutkimukseni pohjalta esittelen konkreettisia kehitysideoita, joilla Haaga-Helia pystyisi paremmin vastaamaan työelämään siirtyvien opiskelijoiden tarpeisiin.

1.2 Opinnäytetyön toteutus ja rakenne

Tavoitteena on selvittää laadullisen tutkimuksen keinoin yrittäjäksi ryhtyneiden ajatuksia ja tunteita yrittäjyydestä ja tuoda esille heidän kokemuksiaan sekä tuottamaan hyötyä yrittäjyyttä pohtiville liiketalouden opiskelijoille ja muille tradenomeille. Sovellan opinnäytetyöni toteutuksessa Eskolan lähestymistapaa. Eskola jaottelee laadullisen tutkimuksen etenemisen haastatteluaineistolähtöisen tutkimuksen suhteen kuuteen kohtaan. Ensimmäiseksi kootaan aineisto ja muodostetaan mahdollinen teoreettinen viitekehys. Sitten aineisto jaotellaan teemoittain eli tavallaan järjestetään uudelleen. Kolmannessa vaiheessa esitetään aineistosta tulkintoja eli analysoidaan sitä. Analyysin tarkoitus on tiivistää aineistoa ja nostaa sen informaatioarvoa. Sitten nostetaan esille tutkimuksen kannalta kiinnostavimmat asiat ja yhdistetään ne teoriaan. Viimeisessä vaiheessa teksti hiotaan ja editoidaan. (Eskola 2010, 187–199.)

Aloitin muodostamalla opinnäytetyöni teoreettisen pohjan tutkimalla yrittäjyyttä, yrittäjän ominaisuuksia ja työelämän trendejä. Sitten muodostin ja tarkensin puolistrukturoidun tee-

mahaastattelun rungon. Puolistrukturoidussa haastattelussa esitetään kaikille haastateltaville samat tai melkein samat kysymykset samassa järjestyksessä. (Hirsjärvi & Hurme 2015, 47.) Haastattelurunkoni on kaikille haastateltaville sama, mutta kysymysten järjestys ja muotoilu on vaihdellut jonkin verran. Haastattelujen jälkeen litteroin ne ja jäsentelin löydökset. Lopuksi analysoin löydöksiä peilaamalla niitä teoreettisiin lähtökohtiin yrittäjyydestä ja pohdin niiden sovelluksia suhteessa Haaga-Helian koulutusohjelmaan yleisellä tasolla.

1.3 Rajaukset

Opinnäytetyön kohdehenkilöiksi toimeksiantaja valitsi yrittäjiksi ryhtyneitä Haaga-Heliasta valmistuneita tradenomeja. Kohdehenkilöt olivat kaikki yhtä lukuun ottamatta valmistuneet eri aikoihin johdon assistenttityön ja kielet -koulutusohjelmasta. Yksi haastateltavista oli valmistunut jo Haaga Instituutin aikaan lähes kaksikymmentä vuotta sitten liiketalouden linjalta pääaineenaan palveluiden tuotteistaminen ja markkinointi.

Opinnäytetyöni puitteissa neljän haastateltavan näkemysten ja tiedon käsittely oli mielekäs rajaus, koska useampi haastateltava olisi potentiaalisesti laajentanut prosessoitavan aineiston määrää yli tutkimukselle varatun ajan.

Tutkimukseni rajautuu aiheeltaan ja aineistoltaan kompaktiksi, mutta laadullisena tutkimuksena sen tavoitteena onkin syventää ja henkilökohtaistaa yrittäjyyteen liittyvää tietoa. Laadullinen haastattelu on siksi joustava, että siinä haastattelua ei mielletä kilpailuksi tiedon määrästä. Haastatteluiden tarkoituksena on saada kerättyä mahdollisimman paljon tietoa halutusta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.) Tutkimusotteessani pyrin saamaan haastateltavien yksilölliset piirteet ja yksityiskohtaisemmat asenteet esille täydentämään ymmärrystä ihmisestä yrittäjänä. Yrittäjän arjen tuntemus itsessään on kiinnostava näkökulma, joka saattaa helpostikin hyödyttää opiskelijaa ja koulutusohjelmien suunnittelua.

2 Lähtötilanne ja toimeksiantajan esittely

Tämän opinnäytetyön toimeksianto tuli Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta ja liittyy vahvasti koulun teemavuoteen 2020. Lähtökohtatilanne toimeksiantajan näkökulmasta on, että työelämä muuttuu ja yhä useampi siirtyy tai joutuu siirtymään erilaisiin yrittäjärooleihin, freelancereiksi, kevytyrittäjiksi, palveluntarjoajiksi ja keikkatyöntekijöiksi. Digitaalisuus mahdollistaa paljon ja yrittäjyys on muuttunut helpommaksi. Myös halu toimia itsenäisesti työelämässä on lisääntynyt. (Kauppinen ym. 2013, 120.) Haaga-Helian koulutuksessa on hyvä ymmärtää ajan trendejä ja kyetä tukemaan opiskelijoita ja alumneja työelämän muutoksissa.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa vuoden 2020 teemana on *Yrittäjyyden vuosi 2020*. Teemavuoden ideointiin kutsuttiin vuoden 2019 lopulla opiskelijoita Malmin ja Pasilan kampuksilla. Näissä tapahtumissa esiteltiin yrittäjyysopintoja ja hankkeita teemavuoden ideoinnin lisäksi. (Haaga-Helia 19.11.2019). Vuoden 2020 tavoitteena on lisätä opiskelijoiden kiinnostusta yrittäjyyteen ja auttaa näkemään yrittäjyys monipuolisena mahdollisuutena. Haaga-Helia on tarjonnut ja tarjoaa teemavuoden aikana monenlaisia tapahtumia aiheeseen liittyen. Tapahtumat on aloitettu Yrittäjyyden vuoden kick-off-tapahtumalla 6.2.2020. (Haaga-Helia 2020a) Siellä kerrottiin teemavuoden tuomista mahdollisuuksista ja mitä yrittäjyyden opinnot tarjoavat. Tapahtumaan oli saatu myös vierasluennoitsija kertomaan yrittäjyysopintojen merkityksestä hänen työrullaan. Osallistujina olivat myös muiden muassa Suomen yrittäjät ja Nuori yrittäjyys ry. (Haaga-Helia 3.2.2020)

Haaga-Helia tekee myös Laurean ja Metropolian ammattikorkeakoulujen kanssa yhteistyötä. Yrittäjyyden alueella yhteistyön tavoitteena on opiskelijoiden innostaminen ja aktiivointi yrittäjyyteen. Nämä kolme ammattikorkeakoulua tarjoavat yhteisiä tapahtumia, neuvontaa ja yrityspalveluita. Yrittäjyyttä edistetään myös erilaisten kurssien ja innovaatioprojektien avulla. (Haaga-Helia 2020b)

Opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto on koonnut tiivistelmät korkeakoulujen hyvistä käytänteistä yrittäjyyteen liittyen julkaisussaan Yrittäjyyden tukemisen hyvät käytänteet korkeakouluissa 2016. Julkaisuun on koottu jokaisen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimivan korkeakoulun, myös Haaga-Helian, yrittäjyyden tukemisen käytänteitä. Kaikki ammattikorkeakoulut Suomessa tarjoavat vähintään yksittäisiä kursseja yrittäjyydestä. Yrittäjyys on usein yhtenä suuntautumisvaihtoehtona ja lisäksi eri ammattikorkeakoulut tarjoavat erilaisia yrittäjyystutkintoja. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 3, 7.) Ammattikorkeakoulut kertoivat opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisussa hyödyntävänsä opetuksessa yhteistyötä yritysten kanssa eri tavoin. Yritysyhteistyö

näkyä ammattikorkeakouluissa muun muassa yritysvierailuina sekä vierailijaluentoina. Ammattikorkeakoulut olivat raportoineet ministeriön kyselyssä myös yrittäjyyteen liittyvistä tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnasta (TKI). TKI-hanketoiminnalla edistetään ammattikorkeakouluissa esimerkiksi pk-yritysten kansainvälistymistä ja start up -yrittäjyyttä. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 8.)

2.1 Haaga-Helia ammattikorkeakoulun esittely

”Haaga-Helian juuret ovat yrittäjyydessä, työelämän tarpeissa, edelläkävijyydessä ja yksityisissä oppilaitoksissa” (Haaga-Helia 2020c).

Nykyisen Haaga-Helia ammattikorkeakoulun juuret juontavat jo vuoteen 1881, jolloin filosofian maisteri Otto Lindholm perusti kauppaoppilaitoksen Privata Handelsläröverket i Helsingfors. Vuosien mittaan Suomeen perustettiin muitakin opistoja. Ensin perustettiin Suomen Liikemiesten kauppaopisto vuonna 1898 ja Naisopisto vuonna 1912 sekä Suomen Urheiluopisto vuonna 1927. Teollisia tarpeita varten perustettiin vuonna 1945 Kaupallinen Keskikoulu. Malmin Kauppaopisto (1957) ja Porvoon kauppaoppilaitos (1958) sekä Porvoon matkailuopisto perustettiin liike-elämää ja matkailualan tarpeita vastaamaan. Julkishallintoa varten perustettiin Helsingin sihteerioipisto 1960-luvun puolivälissä ja hotelli- ja ravintola-alaa varten Hotelli- ja ravintolaopisto vuonna 1969. Tietotekniikan kehitys loi tarpeen perustaa ATK-instituutin vuonna 1972. Näiden edellä mainittujen opistojen perustalta perustettiin Haaga Instituutin ammattikorkeakoulu 1991 ja vuonna 1992 Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulu. Näiden ammattikorkeakoulujen tavoitteena oli vastata muuttuviin työelämän tarpeisiin. Vuonna 2007 nämä kaksi ammattikorkeakoulua yhdistyivät Haaga-Helia ammattikorkeakouluksi. (Haaga-Helia 2020c)

Haaga-Helian toiminta-ajatuksena on avata ovet työelämään. Ammattikorkeakoulu tähtää opiskelijoidensa laadulliseen työllistymiseen ja koulun toiminta pohjautuu jatkuvan oppimisen ja ohjauksen innovatiivisiin ratkaisuihin. (Haaga-Helia 2020d) Haaga-Helia tarjoaa monipuolisesti opintoja niin suomeksi kuin englannin kielellä ja ammattikorkeakoulusta voi valmistua tradenomiksi, restonomiksi, medianomiksi tai liikunnanohjaajaksi. Tarjolla on viisi erilaista koulutusohjelmaa (liiketalous, matkailu, myyntityö, liiketoiminnan palveluratkaisu ja kielet sekä tietojenkäsittely), jotka tarjoavat monia erilaisia linjoja. Lisäksi on myös ylemmän ammattikorkeakoulun opintoja sekä mahdollisuus kouluttautua ammatilliseksi opettajaksi, opinto-ohjaajaksi sekä ammatilliseksi erityisopettajaksi. (Haaga-Helia 2020e; Haaga-Helia 2020f)

Tämän opinnäytetyön haastateltavista kolme oli valmistunut Johdon assistenttityö ja kielet -koulutusohjelmasta (tradenomi AMK). Koulutusohjelman nimi muuttui ja 1.1.2020 jälkeen aloittaneet opiskelijat valmistuvat Liiketoiminnan palveluratkaisujen ja kielten koulutusohjelmasta. (Haaga-Helia 2020g) Liiketoiminnan palveluratkaisujen ja kielten koulutusohjelma on 210 opintopisteen laajuinen kokonaisuus, joka suoritetaan päiväohjelmana ja kestää noin 3,5 vuotta. Perusopintoja on 55 opintopisteen verran ja tämän jälkeen opiskelija voi valita seuraavista erikoistumisvaihtoehdoista: laskentatoimi, markkinointi, myynti ja palvelu, juridiikka, HR ja johtaminen, kokoukset ja tapahtumat, yhteisöviestintä tai yrittäjyys. Syventävät ammattiopinnot (87 op) määrittävät myös, minkä opintolinjan työelämäprojektin ja opinnäytetyön (15 op) opiskelija tekee. Tutkintoon kuuluu vapaasti valittavia opintoja 23 opintopisteen verran sekä 30 opintopisteen työharjoittelujakso. Koulutusohjelmasta voi valmistua vaihteleviin liiketoiminnan tehtäviin, mm. markkinointi- ja viestintäpäälliköksi, johdon assistentiksi tai tapahtumakoordinaattoriksi. Kieli- ja kulttuuriopinnot ovat edelleen tärkeä osa koulutuksen opetussuunnitelmaa ja kannustavat kansainvälistymiseen. Kuten muissakin Haaga-Helian opintolinjoissa, tämä opintolinja on tiiviisti kiinni työelämässä ja työelämäkontaktien rakentaminen aloitetaan jo heti opintojen alkuvaiheessa. (Haaga-Helia 2019a)

Opintolinjan tavoitteena on opettaa opiskelijoille kokonaisvaltaista liiketoiminnan tuntemusta ja yrityksen toimintakokonaisuuden ja sen osatekijöiden välisten suhteiden ymmärtämistä. Opinnoissa on vahvasti läsnä myyntiosaaminen ja yrittäjämäinen asenne. Lisäksi niissä paneudutaan myös organisaation strategian ja toimintaprosessien ymmärtämiseen. (Haaga-Helia 2019a)

2.2 Yrittäjyysopintojen tarjonta Haaga-Heliassa

Haaga-Helia tarjoaa koulutusohjelmissaan erilaisia yrittäjyysopintoja. Muun muassa liikelatouden koulutusohjelmassa ja Liiketoiminnan palveluratkaisujen ja kielten koulutusohjelmassa on omat yrittäjyyden suuntautumisvaihtoehdot. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 47.; Haaga-Helia 2019a) StartUp School on Haaga-Helian opiskelijoilleen tarjoama toimintamalli. StartUp School yhdistää oppimisen ja yrittäjäksi suuntautumisen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 47.) StartUp School toimii kaikilla viidellä Haaga-Helian kampuksella ja toiminta on avoin kaikille koulun opiskelijoille. Opiskelu StartUp Schoolissa tähtää oman yrityksen perustamiseen tai olemassa olevan yrityksen kehittämiseen tarjoamalla kurseja, tukea ja tapahtumia yrittäjyydestä kiinnostuneille opiskelijoille. (Haaga-Helia 2020h; StartUp School 2020) StartUp Schoolin missiona on luoda tulevaisuuden yrittäjyyttä käytännönläheisesti, modernilla pedagogiikalla ja viimeisimmällä tutkimustyöllä. (Mennala, 2019)

Haaga-Heliassa opiskelija voi valita suuntautumisekseen yrittäjyyden ja kursseja on laaja valikoima. Esimerkiksi liiketoiminnan palveluratkaisujen ja kielten koulutuslinjalla voi valita suuntautumiseksi yrittäjyys-opintopolun, joka opintoihin kuuluu kuvan 1 kurssitarjonta. Haaga-Helian vapaasti valittavia yrittäjyysopintoja, sekä muihin koulutusohjelmiin kuuluvia yrittäjyyden kursseja, esitetään lisää liitteessä 1. Liitteessä mainitut kurssit sisältävät sekä vapaasta valittavia kursseja, jotka eivät vaadi aikaisempaa kokemusta että kursseja, joille on vaatimuksena, että on käynyt jonkin aikaisemman kurssin. (Haaga-Helia 2020i)

	Opintopisteet
Warm Up Parade	3
Developing Entrepreneurial Mindset	3
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot	
Coaching 1 - Building Business Networks	5
Coaching 2 - Taking Customer Contacts	3
Coaching 3 - Starting Your Own Business	3
Muu StartUpSchoolin tarjonta, tapahtumat ja projektit	
Työharjoittelu	
Omassa tai perustettavassa yrityksessä työskentely	30
Opinnäytetyö	
Opinnäytetyö, Yrittäjyys	15

Kuva 1. Liiketoiminnan palveluratkaisujen ja kielten koulutuslinjan yrittäjyys-opintopolun kurssitarjonta. (Haaga-Helia 2019b)

Tradenomiliiton vuosittain tekemä jäsentutkimus tukee linjaa yrittäjyyden edistämisestä. Tradenomiliiton vuoden 2019 jäsentutkimukseen osallistui 2019 lokakuussa 2 400 jäsentä eli noin 17 % koko tradenomiliiton jäsenistä ja perusjoukosta. Jäsenistä 3,2 % toimii yrittäjänä ja 28,7 % kyselyyn osallistuneista on kiinnostunut toimimaan yrittäjänä. (Tradenomiliitto 2019, 3–5.) Jäsentutkimuksen perusteella yrittäjyys kiinnostaa selvästi tradenomeja yleisesti. On hyvä, että ammattikorkeakoulut tarjoavat monipuolisesti erilaisia yrittäjyyteen suuntaavia opintoja.

3 Yrittäjyys

Tilastokeskus määrittelee yrittäjäksi henkilön, joka harjoittaa taloudellista toimintaa omalla vastuulla ja omaan laskuun. Yrittäjä voi olla yksinyrittäjä, esimerkiksi freelancer tai työnantajayrittäjä kuten ammatinharjoittaja. Yrittäjäksi luetaan myös yksin tai perheensä kanssa vähintään puolet yrityksestä osakeyhtiöstä omistava henkilö. (Tilastokeskus s.a.)

Yritystoiminnan tavoitteena on tuottaa voittoa ja saada yritys menestymään. Jotta yrittäjä pystyy elättämään itsensä, ja mahdollisesti muita, on hänen oltava taloudellisesti motivoitunut. Yrittäjyys onkin hyvä keino työllistää itsensä ja mahdollisesti myös muita. Yrittäminen vaatii riskien tunnistamista, niihin varautumista ja uskomista omaan liikeideaan. Siihen kuuluu myös paljon vastuuta. Yrittäminen vaatii yrittäjältä aikaa ja omistautumista ja vaatii yrittäjältä intohimoa ja mielenkiintoa toimialaa kohtaan, jolle on perustamassa yrityksen. Yrittäjyys on oman vision toteuttamista ja oman osaamisen hyödyntämistä markkinoilla. Yrityksen tulee vastata myös ympäristön tarpeisiin. (Uusyrityskeskus 2017)

3.1 Yrittäjyys Suomessa

Suuri osa Suomen työllisistä työskentelee palkansaajina organisaatioiden palveluksessa. Vuoden 2020 heinäkuussa työllisiä oli tilastokeskuksen mukaan 2,58 miljoonaa, joista palkansaajina työskenteli 2,25 miljoonaa ja yrittäjinä ja yrittäjäperheenjäsenenä 329 000. (Tilastokeskus 2020) Suomessa oli vuonna 2018 yli 286 000 yritystä pois lukien maa-, metsä- ja kalatalouden yritykset. Yrityksistä alle 10 hengen yrityksiä on reilu 265 890 eli 93 %. Pienyrityksiä on 5,8 %, keskisuuria 1,0 % ja suuryrityksiä 0,2 % kaikista yrityksistä. (Suomen Yrittäjät 2020)

Työ ja terveys -tutkimuksesta (2012) käy ilmi, että yrittäjät viihtyvät yleisesti ottaen työssään hyvin ja kokevat sen mielekkääksi. Tutkimuksen mukaan yrittäjistä (pois lukien maatalousyrittäjät) työnsä koki henkisesti rasittavaksi 19 % tai melko rasittavaksi 28 % vastanneista. Tutkimukseen vastanneista yrittäjistä 8 % oli kokenut melko tai erittäin paljon stressiä, mikä vastaa tutkimuksen keskiarvoa, mutta vain 4 % koki palautuvansa huonosti työpäivänsä jälkeen. Suuri osa kaikista kyselyyn vastanneista työssä käyvistä oli tyytyväisiä elämäänsä (88 %). Elämäänsä erittäin tyytyväisiä oli 25 % ja melko tyytyväisiä 63 % vastanneista. Tutkimuksessa ei havaittu eroavaisuuksia miesten ja naisten välillä. Yrittäjien joukossa tyytyväisyys elämään oli keskiarvoa vastaava eli 88 %. (Kauppinen ym. 2013, 106–109.) Päättelen tuloksista, että epävarmuudesta ja työelämän stressitekijöistä huolimatta yrittäjyys koetaan mielekkääksi ammatti- tai uravalinnaksi Suomessa.

Edellä mainitussa Työ ja terveys -tutkimuksessa oli selvitetty myös työn imua ja miten haastateltavat olivat kokeneet sen. Tutkimus jakaa työn imun kolmeen osa-alueeseen: tarmokkuuteen, omistautumiseen ja uppoutumiseen. Tutkimuksen mukaan tarmokkuuden osa-alue oli laskenut työssä käyvien tutkimukseen vastanneiden keskuudessa aikaisempiin vuosiin verrattuna ja päivittäin itsensä tarmokkaaksi tunti työssään 38 % kun vastaava luku vuonna 2009 oli 40 %. Omistautumisen osa-alueella mitattiin kokemuksia työn merkityksellisyydestä, innokkuudesta, ylpeydestä ja inspiraatiosta. Yrittäjistä 57 % (ml. maatalousyrittäjät) koki innostusta päivittäin työstään, kun vastaava luku oli 48 % edellisessä tutkimuksessa vuonna 2009. Keskiarvoon (41 %) verrattuna yrittäjät ovat selvästi omistautuneempia työlleen ja kokevat sen merkitykselliseksi.

Syvää keskittymisen tilaa, paneutumista työhön ja näistä koettua nautintoa kuvataan kolmannella osa-alueella, uppoutuminen. Yrittäjät kokivat tyytyväisyyttä (47 %) päivittäisessä työhön syventymisessä useammin kuin esimerkiksi alemmat toimihenkilöt (41 %). Kaikista vastaajista 40 % kertoi tuntevansa työhön syventymistä päivittäin. Kaiken kaikkiaan työn imua selvitetessä yrittäjien vastaukset olivat keskiarvoa korkeampia. Lisäksi tutkimus eritteli yrittäjien tyytyväisyyttä sosioekonomisen aseman näkökulmasta. Siltä osin useimmat yrittäjät kokivat olevansa 81 %:n määrällä hyviä niissä asioissa, joita työssään tekivät verrattuna muihin vastaajiin (64–74 %). Heistä 84 % myös kokivat päivittäin itsensä vapaaksi tekemään työnsä parhaaksi katsomallaan tavalla, kun muiden kyselyyn vastanneiden kokemus oli 62–71 %. (Kauppinen ym. 2013, 118–120.)

3.2 Yrittäjyys työelämän murroksessa

Työ on murroksessa ja siihen liittyvät haasteet ovat suuria. Tulevaisuudessa työelämä on nykyistä monipuolisempaa ja monimuotoisempaa. Perinteisten työntekijä-työnantajasuhteiden ja säännöllisen palkkatyön rinnalla on uudenlaisia tapoja tehdä töitä. Työn murroksessa ei ole kyse ainoastaan siitä, miten tulevaisuudessa tehdään töitä, vaan ennemmin siitä, miten yhteiskunta jatkossa toimii. Globalisaatio, väestön ikääntyminen ja digitalisaatio muuttavat työpaikkojen määrää ja työn luonnetta. Näistä työn murroksen ajureista valitsee yhteisymmärrys ja muutospaineisiin vastaamisesta on käynnissä kaksi erillistä keskustelua. Toinen keskittyy lähitulevaisuuteen ja korostaa kilpailukyvyn ja tuottavuuden kasvattamista ja joustavoittamista työmarkkinoilla, ja toinen katsoo pidemmälle tulevaisuuteen ja nostaa esiin työn uudelleenmäärittelyn ja toimeentulon rakenteiden uudistamisen. (Dufva ym. 2017, 2, 47.)

Työn murroksen ajureista esimerkiksi digitalisaatioon tiiviisti kytkeytyvä tekoäly tuhoaa Suomessa noin 15 % työpaikoista vuoteen 2030 mennessä ja muuttaa työn luonnetta

vielä suuremmassa osassa tehtäviä. Tekoälyn soveltaminen mahdollistaa monia kokonaan uudenlaisia ammatteja ja tuotteita. Digitalisaatio tarjoaa uusia mahdollisuuksia liiketoimintamallien uudistamiseen ja kilpailukyvyyn kasvattamiseen. Työ- ja elinkeinoministeriön raportissa kerrotaan myös, että vuonna 2013 työmarkkinoilla oli reilu 150 000 itsensä työllistävää 15–64-vuotiasta ja että ajanjaksolla 2000–2013 itsensä työllistävien määrä oli kasvanut yli 30 000 hengellä. Eniten kasvua oli yksityisyrityksien (pl. maatalousyritykset) ja freelancereiden määrissä. Yrittäjämuotoinen itsensä työllistäminen käy yksiin muuan muassa digitalisaation kehittymisen kanssa. Digitalisaatio mahdollistaa kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen organisoidusti ja matalin kaupankäyntikustannuksin ja on tällä tavoin talouden resurssien tehokkaan kohdentamisen väline. Tehokas tapa hakea toiminnallista joustavuutta ja sitä kautta tuottavuuden kasvua on yrittäjämuotoinen itsensä työllistäminen. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018, 10, 28.) Digitaalisessa murroksessa yksilön on helpompaa hankkia uutta osaamista, ottaa aloite käsiinsä, perustaa yritys, markkinoida tuotettaan ja tavoittaa kuluttajia kuin aiemmin. (Toiminen 2017, 46.)

Työn muoto, sisältö, merkitys ja työnantaja-työntekijäsuhde ovat siis muutoksen tilassa. Tulevaisuudessa yhä useamman toimeentulo perustuu erilaisiin projekteihin, rinnakkaisiin työsuhteisiin ja itsensä työllistämiseen. Työsuhteet ovat katkonaisia ja välissä saattaa olla myös työttömyysjaksoja. Työn murros vaikuttaa myös ihmisten työn ja yksityiselämän yhteensovittamiseen. Työn murros on kytköksissä myös teknologiakehitykseen, sillä se vaikuttaa tapoihin tehdä työtä sekä tuotanto-organisaatioiden ja kuluttajien väliseen kanssakäymiseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö s.a.) Näin voidaan nähdä, että yrittäjäyys, kuten muukin työelämä, reagoi muutoksiin yhteiskunnassa. Tällöin yhä useampi todennäköisesti siirtyy tai joutuu siirtymään erilaisiin yrittäjärooleihin.

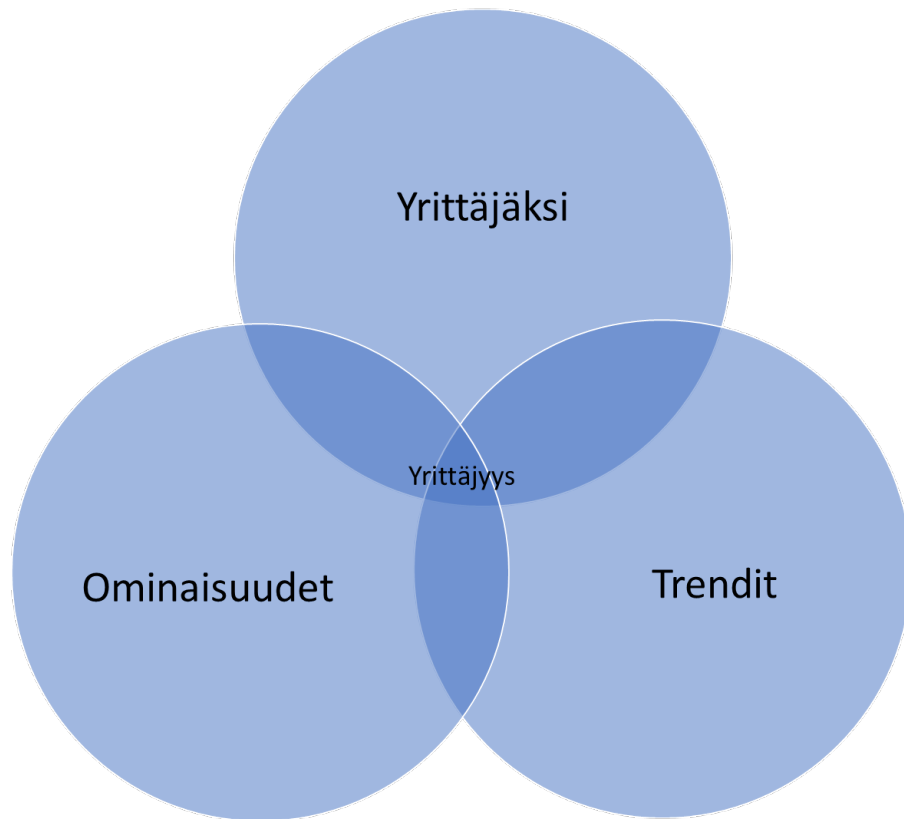
Tulevaisuuden ennakkoinnissa mielenkiinnon kohteena ovat muuttuva toimintaympäristö ja varautuminen muutoksiin. Ennakoinnin avulla voidaan kehittää liiketoimintaa kilpailuhenkisesti muutosten keskellä. (Tall ym. 2013, 18.) Tulevaisuutta voidaan ennakoida muun muassa maailmalla ilmenevien trendien avulla.

4 Yrittäjyyden näkökulmat tässä tutkimuksessa

Yrittäjyyttä voi lähestyä monesta eri näkökulmasta. Omassa aineistossani ja kysymyksen asettelussani tärkeimmiksi näkökulmiksi nousivat miten ihminen kokee yrittäjyyden, miten hänestä tulee yrittäjä, minkälaiset ominaisuudet katsotaan yrittäjälle edullisiksi ja minkälaiset trendit ohjaavat onnistunutta yrittäjyyttä ja muokkaavat sitä.

Kattokäsitteenä lähdän liikkeelle yrittäjyydestä ammattina ja asenteena. Tarkastelen, miten ihmisestä tulee yrittäjä. Yrittäjäksi ryhtymistä ovat tutkineet muiden muassa Lehti, Rope ja Pyykkö teoksessaan Mikä tekee yrittäjästä menestyvän: perusyrittäjästä superyrittäjäksi (2007). He kiteyttävät yrittäjäksi ryhtymisen kolmeen reittiin: yrittäjäksi synnyttään, ajaututaan tai joudutaan. Peilaan tätä jaottelua omaan aineistooni ja tarkastelen miten haastateltavani näkevät oman reittinsä yrittäjäksi ja asenteensa yrittäjyyttä kohtaan. Sitten tarkastelen yrittäjälle edulliseksi katsottuja ominaisuuksia. Yrittäjän ominaisuuksia, esimerkiksi soveltuvuutta määrittäviä tekijöitä ja erottavia tekijöitä, ovat tutkineet ja määrittelleet muiden muassa Lehti, Rope ja Pyykkö (2007) sekä Parkkinen (1999). Haastateltavilla ilmeni selkeitä positiivisia edellytyksiä yrittäjäksi. Katson, että yrittäjän ominaisuuksien reflektointi on tärkeä osa yrittäjyyskasvatuksen ja yrittäjyyden onnistumista. Näiden lisäksi selvitän tämän hetken trendejä yrittäjyydessä. Trendit muokkaavat sitä, mihin suuntaan yrittäjyys kehittyy ja miten yrittäjät reagoivat siihen. Vuonna 1967 perustettu tulevaisuustalo Sitra tutkii ja määrittelee asiantuntijaorganisaationa talouden megatrendejä ja tulevaisuusnäkyviä. Peilaan Sitran ja Laurean ammattikorkeakoulun yrittäjyyteen liittyviä trendejä omassa aineistossani esiinnousseisiin käsityksiin trendeistä.

Nämä kolme näkökulmaa yrittäjyyteen, yrittäjäksi suuntautuminen, yrittäjän ominaisuudet ja yrittäjyyden trendit, yhdessä muodostavat kokonaisuuden, jonka kautta tarkastelen miten Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa järjestettävät kurssit palvelevat yrittäjäksi aikovia opiskelijoita. Kuvassa 2 havainnollistan analyysini kokonaisuutta, jossa edellä mainitut näkökulmat risteävät keskenään ja muodostavat reflektiopinnan, jonka kautta tulkitseen aineistoani ja suhteutan sitä Haaga-Helian koulutustarjontaan.

Kuva 2. Näkökulmia yrittäjyyteen

4.1 Yrittäjäksi

Yrittäjäksi synnyttään, ajaututaan tai joudutaan, mikä lähtökohtaisesti määrittää asennetta yrittäjyyttä kohtaan. Jotkut ovat oppineet yrittäjiksi perhetaustansa ansiosta, ja heillä on ollut sisäinen palo ja niin sanotusti perityt valmiudet ryhtyä yrittäjäksi heti kun se on mahdollista. Yrittäjiksi ajautuneet ovat sopivan tilaisuuden tultua vastaan, ystävän tai puolisonsa tai harrastuksen kautta, yrittäjäksi ryhtyneitä tai elämäntilanteen mukana yrittäjiksi ajautuneita. Heillä ei ole taustallaan perheyrittäjyyttä tai sisäsyntyistä poltetta yrittäjyyteen kuten yrittäjiksi syntyneillä. Yrittäjäksi joutuneet ovat taas enemmän pakon sanelemana, työttömyyden tai vastaavan edessä, perustaneet yrityksen. (Lehti, Rope & Pyykkö 2007, 13.) Itsensä työllistäväistä (mukaan lukien yksinyrittäjät, ammatinharjoittajat, freelancerit ja apurahansaajat) oli vuonna 2015 yrityshakuisia noin 40 %, tilanteeseen ajautuneita 40 % ja olosuhteiden pakosta itsensä työllistäjiksi ryhtyneitä noin 20 %. (Pärnänen & Sutela 2015)

Yrittäjäksi syntyneet voivat olla perheyrittästä jatkavia niin kutsuttuja perintäyrittäjiä tai yrittäjyyden voi periä asenteena yrittäjävanhemmilta. Koulun penkiltä suoraan yrittäjäksi ryhtyneillä suurimmalla osalla on vähintään toinen vanhemmista yrittäjätaustainen. Jonkinlainen positiivinen yrittäjämaailman asenne iskostuu kotoa yrittäjien lapsiin. Tutkimuksissa

voidaan huomata yrittäjien lapsien alkavan jopa kymmenen kertaa todennäköisemmin yrittäjiksi kuin ei-yrittäjien lapset. Yrittäjiksi syntyneisiin voidaan laskea myös ne yrittäjinä toimivat henkilöt, jotka ovat aina halunneet ja tienneet ryhtyvänsä yrittäjiksi. Tällaisen sisäisen poltteen ja halun syntymistä ilman taustatekijöitä on vaikeaa selittää ja tätä ihmisryhmää on vaikea identifioida ja määrittää määrällisesti. Yrittäjäksi syntyneiden joukko ei ole suuri ja sisäsyntyiseen yrittäjyyteen liittyy mitä suurimmassa määrin myyntisuuntautuneisuus, jonka kautta rahan ansaitseminen mahdollistuu. (Lehti ym. 2007, 16–17.)

Yrittäjiksi ajautuneita on suurin osa Suomen yrittäjistä. He ovat eri elämänvaiheidensa kautta ajautuneet vapaaehtoisesti yrittäjiksi. Heillä olisi muitakin vaihtoehtoja työllistymisen suhteen, mutta ovat syystä tai toisesta päättäneet ryhtyä yrittäjiksi. Yrittäjiksi ajautuneita on yrittäjistä lähes neljännes. (Lehti ym. 2007, 17.) Virtanen ja Keskinen (2000, 8–9) viittaavat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan yhteisessä avoimessa julkaisuarkistossa (Julkari) julkaistussa raportissaan Hanhisalon ja Vahervan tekemään 1994 kauppa- ja teollisuusministeriön raporttiin, jonka mukaan tyypillinen pienyrittäjä on saanut joko alemman tai ylemmän keskiasteen ammatillisen koulutuksen ja työskennellyt valmistuttuaan koulutustaan vastaavassa työssä. Työssä hän on vuosien varrella oppinut alasta ja hänelle on herännyt ajatus perustaa oma yritys, joka on voimistunut vähitellen. Yrittäjäksi ei ole koulutauduttu, vaikka ammattialalla on usein saatu pohjakoulutus. Yrittäjä on oppinut yrittämisen taidon elämänsä aikana tekemällä paljon työtä, ja työn tuoma kokemus on kasvattanut luottamusta omaan ammattitaitoon ja halu suurempaan vastuunottoon ja itseenäisempään työotteeseen on kasvanut. Nämä lähtökohdat ovat ne ratkaisevat askeleet yrittäjäksi ryhtymisessä. Yrittäjäksi koulutaudutaan yrittäjyyden jo alettua, jos silloinkaan. (Virtanen & Keskinen 2000, 8–9.) Nykyisin kaikista yrittäjistä noin 60 %:lla on ammatillinen tai opistoasteen tutkinto ja yrittäjien koulutustaso kasvaa nopeasti. Yrittäjistä 28 %:lla on korkeakoulututkinto, mikä on 11 % korkeampi kuin kymmenen vuotta aiemmin. Uusien, alle viisi vuotta toimineiden, yritysten yrittäjistä 39 %:lla on korkeakoulututkinto, ja naisyrittäjistä melkein puolet on suorittanut korkeakoulututkinnon. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2018, 109.)

Yrittäjiksi joutuneiden joukkoon lasketaan henkilöt, jotka ovat ryhtyneet yrittäjiksi pakon sanelemana muiden vaihtoehtojen vähäisyyden tai vaihtoehdot selkeästi huonompana kokemisen takia. Tällaisiksi voidaan laskea esimerkiksi artesaanit ja artistit, jotka saavat helpommin työt markkinoilta yrittäjänä toimimisen kautta. Suomessa sijainti vaikuttaa myös siihen mitä työtä on tarjolla. Moni ryhtyy yrittäjäksi, koska joillain paikkakunnilla työllisyystilanne mahdollisesti on heikko eikä haluta muuttaa työn perässä ja itsensä työllistäminen yrittämällä on ainoa vaihtoehto. Yrittäjäksi joutuneet voivat myös elämäntilanteensa takia

nähdä työllistymistilanteensa huonona ja nähdä ainoana tapana työllistyä yrittäjäksi ryhtymisen. Yrittäjäksi joutuneilta puuttuu yrittäjäksi syntyneiden ja yrittäjäksi ajautuneiden tavoin sisäinen palo yrittäjyyteen. Suomessa yhteiskunta houkuttelee myös tällaisia ihmisiä yrittäjiksi esimerkiksi starttirahan avulla, jos heidän on vaikea työllistyä muilla tavoin. (Lehti ym. 2000, 19–20.) Lehti ym. (2000, 20.) eivät kuitenkaan väitä, etteikö yrittäjiksi joutuneista voisi tulla hyviä ja pärjääviä yrittäjiä vaan he toivovat, että sysäys yrittäjäksi ryhtymiseen tulisi yrittäjältä itseltään ilman ulkopuolisia tekijöitä. Heistä keskeistä on se, että yrittäjänä toimiminen on vaativaa ja vaatii antaumuksellista otetta. Ilman intoa omaan tekemiseen, ja eteen tulevien vastoinkäymisten voittamiseen, ei yrittäjyyttä jaksaa. Tästä voisi asenteen kannalta päätellä, että yrittäjiksi joutuneilla asenne yrittäjyyttä kohtaan on epävarmin ja hitaimmin kehkeytyvä sekä tuen tarve suurin verrattuna muihin.

4.2 Yrittäjän ominaisuudet

Yrittäjänä menestyminen on monen asian summa ja siihen liittyy vahvasti yrittäjän tieto ja ammattitaito. Menestymisen tekijät yrittäjänä voidaan jakaa kahteen eri osa-alueeseen: edellytystekijöihin ja erottaviin tekijöihin. Edellytystekijöitä, joita kaikilta yrittäjiltä odotetaan, ovat taloudellinen ajattelumaailma, yrittäjämieli ja osaamistaidot. Taloudellisen ajattelumaailman lähtökohtana on osata mitata yritystoimintaa rahassa ja rahan kautta tulee tarkastella yrityksen toimia. Yrittäjämieli on yrittäjän asennetta ja sisäistä halua toimia yrittäjänä. Se voi olla synnynäistä tai taito on voinut kasvaa iän myötä. Osaamistaidot taas ovat yrittäjän ominta alan tuntemusta ja taitoa. Yrityksen muista erottavat tekijät, joilla ”superyrittäjä” eroaa perusyrittäjistä, ovat kyky saada idea toimimaan, yrittäjäpiirteet sekä sosiaalinen luonteenlaatu. Kyky saada yrityksen idea toimimaan vaatii yrittäjältä pitkäjänteistä työtä yritysideaansa eteen. Sinnikkäällä ja systemaattisella otteella yrittäjä saa aikaan ja jaksaa tuottaa tulosta. Yrittäjäpiirteet ovat moninaiset. Yrittäjän on tärkeä tunnistaa omat piirteensä ja olla tietoinen mitkä piirteet ovat hyväksi yritykselle, jotta nämä piirteet saadaan hyödynnettyä omassa yrityksessä ja mitkä piirteet on hyvä vaimentaa. Sosiaalinen taito auttaa yrittäjää pärjäämään ihmisten kanssa ja markkinoimaan yritystä tehokkaasti. Sosiaalinen luonteenlaatu tekee yritysmaailmassa toimimisen luontevammaksi ja tähän sosiaaliseen luonteenlaatuun liittyy niin kaupankäynti kuin työyhteisössä toimiminen. Yrittäjänä onnistumiseen vaikuttavat liiketalousosaaminen ja oman toimialan osaaminen, tuloksellisuus, kilpailuosaaminen, sidosryhmiin vaikuttaminen sekä jaksaminen. (Lehti, ym. 2007, 203–205.)

Parkkinen (1999, 63–69.) näkee, että yrittäjä on itse kaiken toiminnan moottori, jonka pohjalta hän luettelee joukon muita ominaisuuksia: tavoitteellisuuden, oma-aloitteisuuden ja aktiivisuuden sekä itseluottamuksen. Hän näkee yrittäjän tärkeiksi ominaisuuksiksi työn

jatkuvuuden kannalta sitkeyden, pitkäjänteisyyden ja kärsivällisyyden. Nöyryys, herkkyyden ja epävarmuuden sieto auttavat heikkojen signaalien aistimisessa ja yrittäjyyden ylä- ja alamäkiin asennoitumisessa. Yrittäjä tarvitsee henkistä pääomaa ja ainutlaatuisuutta erotuakseen ja menestyäkseen siinä missä ammattitaito ja luotettavuus varmistavat hänen tarjoamansa palvelun laadun. Yrittäminen perustuu pohjimmiltaan palveluun.

Suomen yrittäjät ovat listanneet teemoittain tarvittavia ominaisuuksia. Yrittämisen aloittamiseen tarvitaan halua yrittää, hyvä ammattitaito, kokemuksia työelämästä sekä tietoa ja taitoa yrittämisestä. (Suomen yrittäjät 2019) Ammattitaito voi olla koulutuksen tulosta tai kehittynyt työkokemuksen kautta. Kaikki kertynyt työkokemus on valmiuksien hankkimista yrittäjän työhön. Valmiuksia yrittämiseen voi kehittää ja uutta voi oppia Parkkisen mukaan milloin ja miten tahansa. Yrittäjä voi näin panna kaiken ammattitaitonsa ja persoonansa peliin ilman rajoituksia. Silloin kaikki kokemus ja hankittu tieto ja taito ovat henkistä pääomaa. Kukaan muu ei järjestele työtä yrittäjälle, vaan hänen on itse pystyttävä laittamaan asiat tärkeysjärjestykseen. (Parkkinen 1999, 63–69.)

Suomen yrittäjät kertovat myös, että menestyvällä yrittäjällä on aloittamiseen tarvittavien ominaisuuksien lisäksi halu itsenäiseen työskentelyyn, vastuullisuutta ja halu ottaa riskejä, taito verkostoitua ja kyky tehdä tuloksellista työtä. (Suomen yrittäjät 2019) Lisäksi vielä kaikkeen edellä mainittuun Lehti ym. (2007, 207–212) nostavat seuraavia yrittäjän piirteitä merkityksellisiksi: ihmisläheisyys, määrätietoisuus, työtä pelkäämättömyys, vaikeuksista lannistumattomuus, kokonaisuuden ymmärtäminen, pitkäjänteisyys, vastuunkantokyky, joustavuus, motivoituneisuus, riskien hallinta, talouden ymmärtäminen, aktiivisuus, nopeus, suhteiden ylläpito, heikkouksien tunteminen ja usko omaan asiaansa.

Yrittämisessä tarvitaan samoja valmiuksia kuin työelämässä, opiskelussa tai esimerkiksi harrastuksissa. (Suomen yrittäjät 2019) Suomen yrittäjät luetteleekin yritystoiminnan aloittamiseen ja yrittäjän menestymiseen tarvittavien ominaisuuksien lisäksi monia jo tässä mainittuja erilaisia ominaisuuksia. Tiedetään, ettei kuitenkaan näitä kaikkia ominaisuuksia voi löytyä yhdestä ihmisestä varsinkaan ihanteellisessa suhteessa. Edellä mainitut ovat kuitenkin varmasti yrittäjän eduksi. Halu pärjätä ja menestyä ovat kuitenkin se mikä ”super-yrittäjän” tekee. Ne innostavat yrittäjää tekemään itselle parastaan ja auttavat jaksamaan. (Lehti, ym. 2007, 212.)

4.3 Trendit

Voidaan helposti sanoa, että ajan hermolla pysyminen on yrityksille välttämättömyys. Toimintaympäristön nopeutuva muutos aiheuttaa sen, että maailma koetaan yhä vain monimutkaisempaan ja epävarmempana. Avaintekijänä maailman muutoksessa on teknologian kehittyminen. Yhtenä keinona hallita muutosta on tulevaisuuden tutkimus, jonka yhtenä osa-alueena on tulevaisuuden ennakointi. Tämän tulisivikin olla tärkeässä asemassa yrityksen strategisessa suunnittelussa. Pienyrittäjille ennakointi on kuitenkin usein suhteellisen vieras käsite. Käytettävä aika ja paneutuminen ennakointiin ovat useimmiten niukkoja resursseja pienyrittäjille. Lisäksi ennakkoinnin aikajänteen hahmottaminen vaatii monien asioiden huomiointia ja on siksi vaikeaa ja siihen liittyy riskejä. Tulevaisuuden ennakointiin liittyy merkittävästi sellaiset käsitteet kuin megatrendit, trendit ja heikot signaalit. (Tall ym. 2013, 18–19.)

Mannermaa (2004, 73) määrittelee megatrendit eli kehityksen suuret aallot tai linjat ilmiöksi tai ilmiökokonaisuudeksi, jolla voidaan nähdä olevan yleinen jo toteutuneen kehityksen perusteella tunnistettava suunta ja jonka uskotaan jatkuvan samansuuntaisesti myös tulevaisuudessa. Megatrendit käsitetään laajoina muutoksina, jotka koostuvat eri trendeistä (Tall ym. 2013, 19). Rubin (2004) tarkentaa megatrendien olevan makrotason ilmiöiden ja tapahtumakuvausten suuri kokonaisuus, jotka sisältävät erilaisia ja jopa vastakkaisia tapahtumaketjuja ja alailmiöitä. Silti niistä muodostuvalla kokonaisuudella voidaan nähdä oma kehityssuuntansa. Tästä esimerkkinä voidaan pitää Sitran vuoden 2020 megatrendit-korttien, joiden tarkoituksena on auttaa trendien tulkinnessa ja niiden välisten jännitteiden hahmottamisessa, verkostot vs. kuplat -korttia, jossa nostetaan esille, kuinka keskustelun kärjistyminen ja heimoutuminen lisäävät samaa mieltä ajattelevien ryhmiä. Samanaikaisesti sosiaaliset verkostot ja niissä syntyvät luottamus ja vastavuoroisuus taas korostuvat hyvinvoinnin ja myös työelämän näkökulmasta. (Sitra 2020)

Trendi kuvaa pitkän aikavälin kehitystä. Se on piirre nykyhetkessä, joka mahdollisesti jatkuu tulevaisuudessa niin, että sitä on suhteellisen helppo ennakoida ja jäljittää. Trendi voidaan nähdä esimerkiksi suuntana, virtauksena tai muutoksen kaavana. Trendi on riippuvainen ajasta ja sen ymmärtämisessä tarvitaan aina aika-aspekti. Trendit ohjaavat päätöksentekoa vaikuttamalla muun muassa valintoihin ja arvostuksiin. (Rubin 2004). Trendit koostuvat erilaisista heikoista signaaleista nousevista asioista ja ovat nähtävissä olevaa muutosta. Ne voidaan siis havainnoida heikkojen signaalien avulla, jotka ovat oireita muutoksista ja jotka saattavat olla merkittäviä tulevaisuudessa. Erilaiset muutokset vaikuttavat yrittäjyyteen ja työelämään eri tavoin. (Tall ym. 2013, 19–20; Sitra 2018) Megatrendin ja

trendin välinen ero ei ole aina kovin selkeä. Voidaan kuvailla, että megatrendi on kyseessä, kun ilmiötä voidaan kuvata kehityksen aaltona, joka sisältää maailmanlaajuisia vaikutuksia ja alailmiöitä. Megatrendit muodostuvat useista samaan suuntaan kehittyvistä laineista eli trendeistä. (Rubin 2004)

Monet tahot tutkivat tulevaisuutta kuten esimerkiksi Sitra, Turun yliopiston Tulevaisuuden tutkimuskeskus ja jopa ammattikorkeakoulu Laurea. Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijat tuottavat trendikortteja, joita se julkaisee neljä kertaa vuodessa. Heidän tuottamansa trendikortit ovat tiiviitä kuvauksia, tulevaisuustarinoita vaihtoehtoisista tulevaisuuksista opiskelijoiden havaitsemien muutosten näkökulmasta. Trendikorteissa kuvataan, mitä havaitut tulevaisuussignaalit ja muutokset toimintaympäristössä voisivat tarkoittaa ihmisten käyttäytymiselle ja tarpeille. Niiden on tarkoitus herättää pohtimaan "entä jos" -näkökulmia ja ruokkia tulevaisuusajattelua. Trendikorttien avulla voidaan aktivoida ihmistä kuvaamalla tutkittavan teeman kannalta olennaisia muutoksia. (Laurea ammattikorkeakoulu s.a.)

Laurea ammattikorkeakoulun kevään 2018 trendikorteissa oli noussut esille se kuinka työnkuvat muuttuvat jatkuvasti ja pakottavat ihmiset ajattelemaan enemmän omaa osaamistaan ja ymmärtämään jatkuvan kouluttautumisen tarvetta. Erilaisilla virtuaalisilla alustoilla pyritään auttamaan yrittäjämäisiä yksilöitä muodostamaan verkostoja ja kumppanuuksia. Yksilön hyvinvoinnista halutaan pitää huolta ja alustat tarjoavat palveluita yrittäjien osaamiseen, terveyteen ja hyvinvoinnin kehitykseen. (Laurea ammattikorkeakoulu 2018) Laurean tämän vuoden kevään trendikorteissa nousi esille myös yritysten eettisyys ja kuinka yrityksen tärkein tehtävä ei ole enää tuottaa vain voittoa vaan sen vastuulla on myös huolehtia kokonaisvaltaisesti työntekijöidensä elämästä. Kortin mukaan työntekijät valitsevat työnantajan, joka ottaa joustavasti huomioon työn ja työntekijän elämäntilanteen. (Laurea ammattikorkeakoulu 2020) Näistä korteista voi nähdä kuinka työelämän trendeissä on alkanut nousta esille yhä enemmän työn merkitys, työhyvinvointi ja muut pehmeät arvot.

Trendejä voi havaita myös erilaisissa yhdistysten ja muiden tahojen tuottamissa tutkimuksissa ja raporteissa. Esimerkiksi Suomen Yrittäjät, Finnvera sekä työ- ja elinkeinoministeriö tekevät kaksi kertaa vuodessa Pk-yritysbarometrin, joka kuvaa pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa ja taloudellista toimintaympäristöä. Tämän vuotisessa Pk-yritysbarometri 1/2020 -raportissa tarkastellaan muun muassa kansainvälistymistä, työvoiman saatavuutta sekä investointeja. Barometrissa oli huomattu, että yritykset hakevat menestystä ja kilpailuetua useasta lähteestä ja noin neljännes yrityksistä on ottanut käyttöön uutta teknologiaa. Positiivisena barometrissa nähtiin myös se, että miltei 60 prosenttia yrityksistä

on kouluttanut henkilöstöään. Barometrin tiivistelmässä todettiin myös, että osaava henkilöstö on tärkeässä osassa yritysten menestyksen kannalta etenkin tilanteissa, joissa vaaditaan oppimista ja nopeaa reagoitua. Barometrissa ilmenee myös yritysten uudistumishalukkuus. (Suomen yrittäjät 2020) Trendi yhtenee jossain määrin edellä mainittujen pehmeiden arvojen nousun kanssa.

5 Tutkimusmenetelmä

Tämä tutkimus toteutettiin toimeksiantona Haaga-Helia ammattikorkeakoululle. Haastattelujen tavoitteena oli tutkia, miten päätös lähteä yrittäjäksi kehittyi, miten haastateltava näkee itsensä yrittäjänä ja minkälaiset trendit muokkaavat omaa yrittäjyyttä sekä suhteuttaa tuloksia siihen, miten Haaga-Helia pystyisi koulutusohjelmissaan tukemaan yrittäjyyttä. Tutkimuksessa haastateltiin neljää tradenomiksi valmistunutta yrittäjää. Tässä luvussa esitetään mitä tutkimusmenetelmää opinnäytetyössä käytettiin ja perustellaan, miksi se on valittu. Lisäksi käydään läpi, miten tutkimus toteutettiin sekä käytetyt analysointimenetelmät.

5.1 Tutkimuksen toteutus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimusmenetelmä valikoitui tämän opinnäytetyön suorittavaksi, koska huomio on tutkittavien kokemuksissa ja näkemyksissä. Menetelmän valintaan vaikutti tässä opinnäytetyössä tutkimuksen tavoite ja se, mitä opinnäytetyöllä haluttiin tutkia.

Kvalitatiiviseen tutkimukseen päädyttiin, koska haastattelujen avulla oli helppo lähteä hankkimaan haluttuja vastauksia, joiden saaminen esimerkiksi kyselylomakkeella ei olisi onnistunut. Haastattelu on keino saada esille yrittäjyyteen liittyviä hienojakoisempia asenteita. Haastattelu oli muodoltaan puolistrukturoitu teemahaastattelu, koska se antoi liikkumavaraa ja mahdollisuuden tarkentaa ja täydentää ilmi tulevia asioita. Kvalitatiivinen tutkimus pyrkii ymmärtämään tutkimuksen kohdetta ja kuvaamaan jotain ilmiötä tai tapahtumaa. Laadullisella tutkimuksella ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74, 85.) Laadullisessa tutkimuksessa aineistonkeruumenetelmiä on useita, esimerkiksi erilaiset haastattelut, erilaiset dokumentit sekä osallistuva havainnointi. Tutkimuksen aineiston määrä on usein pieni, jolloin tutkimuksen tulos ei ole aina yleistettävissä. (Drake & Salmi 2018)

Teemahaastattelulla voidaan tutkia kohdehenkilöiden kokemuksia, ajatuksia, uskomuksia ja tunteita. Teemahaastattelu ei ota kantaa haastatteluiden määrään eikä siihen, miten ”syvältä” aihetta käsitellään. Haastattelutavan nimikin kertoo, että yksityiskohtaisten kysymysten sijaan pysytään tiettyjen teemojen sisällä. Tämä tapa tuo haastateltavan äänen kuuluviin ja vapauttaa haastattelun tutkijan näkökulmasta. Teemahaastattelussa otetaan huomioon haastateltavien tulkinnot asioista ja heidän asioille antamansa merkitykset ovat keskeisessä osassa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 48).

Laadullisessa tutkimuksessa pyritään kuvaamaan jotain tapahtumaa tai ilmiötä, ymmärtämään jotain toimintaa. Tästä syystä on tärkeää, että haastateltavat tietävät mahdollisimman monipuolisesti aiheesta tai heillä on kokemusta siitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85–86.) Tämän tutkimuksen haastateltavat tulivat toimeksiantajan valitsemina ja näin aineiston muodostivat neljän yrittäjän haastattelut, jotka toteutettiin heinä-syyskuussa 2020. Haastateltavat olivat vapaaehtoisia Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta tradenomiksi valmistuneita alumneja. Saatuaani heidän yhteystietonsa olin haastateltaviin yhteydessä sähköpostitse. Haastateltaville lähetettiin saatekirje opinnäytetyön tekoon ja haastatteluun liittyen. Saateviestillä haastateltavat saivat etukäteen hieman tietoa opinnäytetyön taustoista ja tavoitteista. Saateviestissä kerrottiin myös, miten haastattelun materiaalia käytetään ja miten se tallennetaan. Kun haastateltavat saivat tiedon haastattelun tallentamisesta ja materiaalin käsittelystä etukäteen, säästyi aikaa itse haastattelussa.

Saatekirjeen lähettämisen jälkeen sovin haastateltavien kanssa sähköpostitse sopivasta haastatteluajankohdasta ja lähetin haastateltaville sopivan ajan löydyttyä kutsun opinnäytetyöhaastatteluun. Pyysin haastateltavia varaamaan haastatteluun aikaa noin 45 minuuttia. Kaikki haastattelut suoritettiin käyttäen Microsoft Teams -sovellusta. Haastattelut toteutettiin etävaihtoehdolla vallitsevan koronapandemian vuoksi. Teams-sovellusta käyttämällä haastatteluajat olivat helppo sopia, sillä haastattelut eivät vaatineet muita järjestelyjä niin haastattelijalta kuin haastateltavaltakaan. Haastattelutilanteet olivat suhteellisen samankaltaiset Teamsin ansiosta. Jokainen haastateltava oli saanut valita vaihtoehtopäivistä ja kellonajoista itselleen sopivimman ja haastattelun toteutustapa oli jokaiselle sama. Minä haastattelijana en vaikuttanut haastateltavan sijaintiin haastattelun aikana, vaan jokainen haastateltava sai valita itselleen sopivimman paikan. Nauhoitin haastattelut, mistä ilmoitin ja sovin jo sähköpostiviesteissä ennen haastattelua. Saatekirjeessä kerroin, miten nauhoitettua haastattelumateriaalia käytetään ja miten sitä säilytetään.

Laadullisen haastattelun onnistumisen kannalta suositellaan, että haastateltavat saisivat tutustua etukäteen haastattelun kysymyksiin. On myös aiheellista kertoa haastateltavalle, mikä haastattelun aihe on. Tämä toteutuu käytännössä, kun haastatteluajankohdasta ja haastatteluluvasta sovitaan. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73). Tämän opinnäytetyön haastattelun aiheet eivät vaatineet haastateltavilta etukäteen valmistautumista, joten en lähettänyt kysymyksiä tutustuttavaksi ennen haastattelua. En ilmoittanut haastattelukysymyksiä haastateltaville etukäteen, sillä aiheen kysymykset perustuivat heidän kokemuksiinsa ja etukäteen valmistautumista tai perehtymistä aiheeseen ei tarvittu.

Nauhoitin haastattelut ja nauhoitettu aineisto tuli ainoastaan omaa käyttöä varten, jotta säästyin epäselvien muistiinpanojen kirjoittamiselta ja aikaa itse haastatteluun ja keskusteluun jäi enemmän. Mikä tärkeintä, onnistuin näin tuomaan tutkimuksessa paremmin esille haastateltavien näkökulmat ja äänen. Käsittelin kaiken keräämäni materiaalin haastateltavien anonymiteettiä kunnioittaen. Nauhoitettu materiaali säilytetään tämän opinnäytetyön julkaisuun asti ja tuhoetaan sen jälkeen asianmukaisesti. Nauhoitteet ovat siihen asti tallessa Teamsin Stream-palvelussa. Nauhoitin haastattelut varalta myös sanelukoneella, mutta tuhosin sanelukoneen nauhoitteet heti kun olin varmistunut, että nauhoitteet olivat tallentuneet Stream-palveluun.

Haastatteluja varten tehtiin yksi harjoitteluhaastattelu vanhan opiskelukaverini kanssa ja häneltä saatujen kommenttien avulla hioin haastattelurunkoa toimivammaksi. Harjoitteluhaastattelun tavoitteena oli tutkimuksen kysymysten toimivuuden testaamisen lisäksi haastattelutekniikan, erilaisten teemojen ja tietotekniikan toimivuuden testaaminen sekä haastatteluun kuluvan ajan hahmottaminen. Harjoitteluhaastattelun aikana keräsin myös esiin tulleita teemoja, joista kolme päättyi lopulliseen haastattelurunkoon.

Haastattelun runko löytyy liitteestä 2. Esitin haastattelukysymykset haastateltaville siinä järjestyksessä ja muodossa, kun ne tulivat luontevasti esille haastattelun edetessä. Haastatteluissa kerroin aluksi suppeasti itsestäni sekä tutkimuksesta ja sen tarkoituksesta. Näistä aiheista keskusteltiin myös haastatteluiden loppuvaiheessa enemmän, kun haastattelun kysymykset oli käyty läpi.

Haastattelun alkuun kysyin haastateltavilta heidän taustatietojaan. Taustatietoihin lukeutui muun muassa heidän opiskelu- ja työtaustansa sekä perustietoja heidän yrityksistään. Kysyin myös, oliko haastateltavilla yrittäjyyteen liittyvää koulutusta ennen yrittäjäksi ryhtymistä tai sen jälkeen. Haastateltavat kertoivat asenteistaan yrittäjyyttä kohtaan ja miten asenteet ja mielikuvat olivat kehittyneet ennen, aikana ja jälkeen heidän opintojensa. Tiedustelin myös, miten heidän päätöksensä lähteä yrittäjäksi kehittyi sillä heidän ammatillinen koulutuksensa ei johtanut yrittäjyyteen vaan oli suunnattu hallinnollisiin tai markkinoinnillisiin tehtäviin. Samalla selvitin, oliko heidän lähipiirillään vaikutusta yrittäjäksi ryhtymisessä. Yksi teemoista oli myös yrittäjien ominaisuudet ja heidän vahvuutensa yrittäjinä. Kysyin myös heidän näkemyksiään työelämän trendeistä. Näitä kaikkia teemoja peilasin samalla Haaga-Helian opintoihin yleisesti.

5.2 Tutkimusaineiston käsittely

Tässä kappaleessa tarkastellaan tutkimuksen aineiston purkamista ja analysointimenetelmää. Litteroin haastattelut mahdollisimman pian haastatteluiden jälkeen. Saatekirjeessä mainitsin, että kaikki materiaali on vain omaa käyttöä varten ja materiaalia käsitellään anonyymisti. Tästä syystä heti litterointivaiheessa anonymisoin materiaalin, jotta itse opinnäytteeseen ei pääsisi tietoja, joista haastateltavat voitaisiin tunnistaa. Aloitin haastattelujen kautta saadun tutkimusaineiston analysoinnin siis litteroimalla haastattelut miltei sanatarvasti puhtaaksi nauhoitteista. Litteroinnin jälkeen numeroin haastattelut juoksevasti yhdestä neljään ja tutustuin aineistoon lukemalla sen läpi useampaan kertaan. Analysoin haastatteluista kertynyttä aineistoa teoriaohjaavan sisällönanalyysin lähtökohdista.

Tutkimuksessa hyödynnettiin sisällönanalyysiä, jolla pyritään kuvaamaan sisältöä sanallisesti. Sisällönanalyysillä pyritään järjestämään aineisto tiiviisti ja selkeästi. Tavoitteena on etsiä ja tunnistaa tekstin merkityksiä. Aineiston käsittely perustuu loogiseen päättelyyn ja tulkintaan, jossa aineisto aluksi hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudestaan toisella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. (Ojasalo ym. 2014, 136–137.) Tutkimuksen aihealue on määritettävä tarkasti, koska tutkimuksen aineistosta voi nousta esille useita kiinnostavia asioita, joita ei voida tutkia yhden tutkimuksen puitteissa. Kaikki muu aineistosta löytyvä mielenkiintoinen materiaali on siirrettävä seuraavaan tutkimukseen. Se, mistä juuri tässä tutkimuksessa ollaan kiinnostuneita, näkyy tutkimuksen tarkoituksesta. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 92.) Purin aineiston teema-alueittain litteroidusta materiaalista.

Litteroinnin jälkeen luokittelin aineiston opinnäytetyöni kolmen teeman, yrittäjäksi ryhtymisen, yrittäjän ominaisuuksien ja trendien, mukaisesti. Muodostin sisällönanalyysin tässä tapauksessa teoriaohjaavasti. Käytän yrittäjyydestä, yrittäjyyden ominaisuuksista ja yrittäjyyden trendeistä aikaisemmin tehtyjä tutkimuksia ja luokitteluja taustana, johon peilaan haastatteluissa esille nousseita teemoja. Teoriaohjaavassa analyysissä ilmiöstä tiedetään jo jotain ja pelkkä aineisto ei ohjaa tutkimuksen luokittelua ja käsitteiden määrittelyä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.) Tämä tarkoittaa sitä, että vertaan opinnäytetyössäni aineistosta nousseita löydöksiä esimerkiksi yrittäjäksi tuleminen kohdalla Lehti ym. (2007) jaotteluun yrittäjäksi ryhtymisen kolmesta tiestä. Tutkimuksessani aiempi tieto yrittäjyydestä, yrittäjän ominaisuuksista ja trendeistä ohjaa sitä miten jaottelen ja tulkitseen haastateltavien näkemyksiä näistä teemoista.

6 Haastattelujen tulokset

Tässä kappaleessa käydään läpi haastatteluiden keskeisiä sisältöjä. Aluksi selostetaan haastateltavien taustatiedot sekä miten heidän asenteensa yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut vuosien varrella ja millaisia ne olivat Haaga-Helian aikana. Tämän jälkeen kerrotaan, kuinka haastateltavat ovat lähteneet yrittäjyyden tielle, millaisia ovat haastateltavien mielikuvat yrittäjän ominaisuuksista ja millaisia ominaisuuksia he näkevät itsellään. Sitten eritellen haastateltavien näkemyksiä työelämän trendeistä ja vielä lopuksi, miten Haaga-Helia voisi haastateltavien mielestä vielä parantaa yrittäjyysopintojen tarjontaa niin, että ne palvelisivat vielä paremmin opiskelijoita.

6.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastateltavilta kysyttiin heidän perustaustatietojaan. Heiltä kysyttiin muun muassa milloin he olivat valmistuneet Haaga-Heliasta ja olivatko he käyneet Haaga-Helian lisäksi muita kouluja tai koulutuksia. Heiltä tiedusteltiin myös heidän yrityksensä perustietoja, millä toimialalla he toimivat, milloin yritys oli perustettu ja montako henkilöä heidän yrityksensä työllistää.

Kolme haastateltavista on valmistunut Haaga-Heliasta vuosina 2011–2015 ja yksi on valmistunut jo vuonna 2000 Haaga Instituutista. Kolme neljästä ovat valmistuneet johdon assistenttityön ja kielet -koulutusohjelmasta ja yksi liiketalouden puolelta. Ensimmäinen haastateltava oli käynyt Haaga-Helian jälkeen vuoden maisteritutkinnon ulkomailta liiketaloutta ja sosiologiaa painottavassa kokonaisuudessa, toinen oli opiskellut itsensä hallintotieteiden maisteriksi, kolmas oli ensimmäiseltä koulutukseltaan kääntäjä eli filosofian maisteri ja neljäs on kouluttautunut Haagasta valmistumisensa jälkeen monipuolisesti. Hän on käynyt monenlaisia täydennyskoulutuksia kuten aikuiskasvatustieteiden perusopinnot, tiedottajan tutkinnon ja hän opiskelee parhaillaan työnohjaajaksi.

Kaikki haastateltavat ovat olleet palkkatyössä ennen yrittäjäksi ryhtymistään. Työkoke-
musta heille oli kertynyt monelta eri alalta. Yksi haastateltavista oli työskennellyt ministeri-
össä sihteerinä sekä monissa erilaisissa rekrytointitöissä muun muassa rekrytointikoordi-
naattorina ja rekrytoijana. Toinen haastateltava oli hankkinut työkokemusta erilaisista as-
sistentin töistä niin julkisella kuin yksityisellä puolella. Hän oli hankkinut työkokemusta
myös ulkomailta yksityisessä ilmailualan yrityksessä projektipäällikkönä. Kolmannella
haastateltavalla oli laaja kokemus erilaisista assistenttin työtehtävistä yksityisellä sektorilla
useammalla eri työnantajalla. Neljännellä haastateltavalla oli kokemusta muun muassa
työhyvinvoinnin asiantuntijana ja kehittäjänä toimimisesta.

Haastateltavien yritykset ovat pienyrityksiä. Tuorein heidän yrityksistään oli perustettu tämän vuoden, 2020, helmikuussa ja vanhin yritys oli perustettu huhtikuussa 2016. Haastateltavien yritykset toimivat tietotyöaloilla. Yksi yrityksistä palvelee IT-alalla tarjoten asiakkailleen yritysten johdon konsultointia ja alan rekrytointia. Toinen yritys tarjoaa yrityskonsultointia ja viestintää, kolmas taas tarjoaa coaching-palveluita ja neljäs uravalmennusta ja työnohjausta. Kolme yrityksistä työllistää 1–2 henkeä ja yksi on kasvuyritys, jonka henkilöstön määrä on noussut 14 henkeen tänä syksynä.

6.2 Haastateltavien asenteet yrittäjyyttä kohtaan ja yrittäjyyden merkitys

Haastateltavilta tiedusteltiin haastatteluissa, miten he käsittävät yrittäjyyden ja mitä yrittäjyys heille tarkoittaa. Heiltä kysyttiin myös, millaisia asenteita heillä oli yrittäjyyttä kohtaan ja miten asenne yrittäjyyteen oli kehittynyt Haaga-Helian aikana.

Haastateltavat kertoivat nauttivansa yrittäjänä toimimisesta, jopa rakastavansa sitä. Ensimmäinen haastateltavista kertoi, ettei osaisi enää kuvitellakaan työskentelevänsä palkkatöissä isossa yrityksessä. Hän nauttii siitä, kuinka hän saa yhdessä yhtiökumppaneidensa kanssa toteuttaa itseään ja tehdä asioita heidän yhdessä katsomallaan tavallaan, rohkeammin, isommin ja nopeammin. Toinen koki yrittäjyyden tuovan hänelle vapautta ja nauttii yrittäjänä toimimisesta, vaikka hän ajatteli opiskeluaikana, ettei yrittäjyys ja yrittäjyysopinnot olleet häntä varten. Hän tähtäsikin heti valmistuttuaan palkkatöihin. Ajatus ja uskallus yrittäjyydestä nousivat hänellä esille vasta jatko-opintojen aikana ja työkokemuksen kerryttyä palkkatöistä. Kolmas haastateltava nosti esiin mahdollisuuden tehdä omasta yrityksestä juuri oman näköinen ja niin ketterän kuin haluaa ja toteuttaa omaa sielun suunnitelmaa.

Yrittäjyys merkitsi haastateltaville myös luovaa työskentelyä ja sen pohtimista, miten toimia markkinoilla ja olla mahdollisimman relevantti niillä. Yrittäminen oli myös riskien ottamista ja epävarmuuden sietämistä ja suurta unelmointia. Yrittämiseen liittyi jatkuva oppiminen ja laajojen kokonaisuuksien ymmärtäminen. Itsensä tuli haastateltavien mukaan tuntea niin hyvin, että pystyi käyttämään vahvuuksiaan mahdollisimman tehokkaasti ja tietämään milloin ja missä tarvitsi apua. Kolmas haastateltavista korosti yrittäjän itsetuntemusta ja itsenäisyyttä siitä näkökulmasta, että kukaan muu ei ole kertomassa, mikä on oman yrityksen strategia tai arvot vaan ne sai, ja piti, itse määrittää. Yrittäjyys oli haastateltaville päätösvaltaa omasta toiminnasta ja itseohjautuvuutta. Siinä kohtasivat sekä itsensä johtaminen että asiakaslähtöisyys. Neljäs haastateltavista koki olevansa monitaitoinen ja piti siitä, että yrittäjänä hän pääsi tekemään asioita monipuolisesti, kuten viestintää,

markkinointia ja luomaan verkostoja. Toki häntä huoletti yrittäjänä toimimisen epävarmuus ja turvattomuus, mutta ajattelee silti, että hän tulee aina tavalla tai toisella olemaan yrittäjä.

Haastateltavien asenteet yrittäjyyttä kohtaan olivat kehittyneet vuosien aikana ja työuran edetessä. He kokivat, etteivät opiskeluaikanaan varsinaisesti pohtineet yrittäjäksi ryhtymistä. Ensimmäinen haastelevista mainitsi, että opettajat näkivät hänessä jo Haaga-Helium opintojen aikana yrittäjähenkisyyttä ja häntä kannustettiin yrittäjyyteen, mutta hän koki olevansa vielä silloin liian nuori ja kokematon ja halusi palkkatyöhön. Hänen mielikuvansa yrittäjyydestä kuitenkin kehittyi opintojen aikana opettajien kannustuksen ja erilaisten yrittäjävierailujen ansiosta positiivisempaan suuntaan. Toisella haastateltavalla yrittäjyyteen liittyvät opinnot eivät olleen hänen lempiaiheensa vaan hän koki ne jopa hieman negatiivisina kokemuksina ja pohti haastattelussa, että jälkikäteen ajateltuna esimerkiksi yrityksen verotukseen tai vastaavaan olisi varmasti yrittäjäksi ryhtyessä ollut hyötyä tutustua. Omien opintojen aikana ne olisivat olleet hänelle liikaa, sillä hän ei lähtökohtaisesti ollut kiinnostunut yrittäjyydestä ja totesikin, ettei koulun tehtävänä ole perusopinnoissa aivan kaikkea tietoa antaakaan.

Kolmas haastateltava koki Haaga-Helium yrittäjyysopinnot hyvin käytännönläheisiksi. Hän muisti, kuinka yrityksiin ja yritystoiminnan eri osa-alueisiin tutustuttiin monin tavoin ja pöytälaatikkoyhtiötä perustaessa opittiin paljon yrityksen perustamisen erilaisista lupa-asioista ja muusta ja kuinka yrittäjyyteen kuuluu muitakin asioita kuin kirjanpitoa. Hän kertoi myös miten hänen opiskelijatovereidensa yrittäjyysuuntautuneisuus huomattiin ja heitä kannustettiin yrittäjyyteen. Hänestä yrittäjyyteen olisi ollut varmasti tukea ja mahdollisuuksia, jos hän olisi ollut kiinnostunut silloin yrittäjyydestä ja hänellä olisi ollut silloin oikeanlainen asenne yrittäjyyteen. Hän kuitenkin muiden tavoin koki, ettei silloin ollut aika ryhtyä yrittäjäksi. Ajatus oli tässä vaiheessa vain pilkahtanut hänen mielessään. Noin puoli vuotta ennen yrittäjäksi ryhtymistään hänellä oli ajatus yrittäjyydestä vasta alkanut kehittyä. Hän ei ollut tiennyt mitä ja kenelle hän ryhtyisi tekemään ennen kuin lisäkoulutuksen kautta huomasi potentiaalisen uuden uran yrittäjänä.

Kaikkia haastateltavia yhdisti siis se, etteivät he olleet kokeneet yrittäjyyttä houkuttelevana uran aivan alkuvaiheessa. Heille yrittäjyys oli kehittynyt mahdollisuudeksi vasta uran edetessä ja oman alan taitojen karttuessa. Yrittäjyys muodostui heille kuitenkin vahvasti omaksi valinnaksi, koska se on ammatti, joka antaa niin paljon vapautta. Haastateltavat olivat kokeneet yrittäjyyden aluksi kaukaisena, mutta työkokemuksen kerryttyä he kokivat kasvaneensa siihen ja saavansa siitä paljon irti huolimatta yrittäjyyteen liittyvistä riskeistä.

6.3 Miten haastateltavista tuli yrittäjiä

Tätä opinnäytetyötä varten tiedusteltiin haastateltavilta, miten haastateltavista tuli yrittäjiä. Tässä kappaleessa käydään läpi haastateltavien vastauksia ja pyritään tuomaan esille, mitkä olivat heidän motiivinsa yrittäjäksi lähtemisessä. Lehti ym. (2007) mukaan yrittäjäksi synnyttään, ajaututaan tai joudutaan. Haastateltavien kohdalla kaikki edustivat yksinomaan henkilöä, joka on ajautunut yrittäjäksi. Haastateltavat puhuivat tilanteista, joissa olivat kokeneet onnistumisia saadessaan määritellä itse projektinsa ja tavoitteensa tai huomata palkkatyön rajoittavuuden ja kokeillessaan työllistää itse itsensä.

Kenelläkään haastateltavista ei ollut aikaisempia yrittäjyyskokemuksia ennen nykyisen oman yrityksensä perustamista. Usealla oli lähipiirissä yrittäjiä, mutta he eivät kokeneet saaneensa erityistä tukea heiltä omaa yritystä perustaessaan. Ensimmäisellä haastateltavalla oli lähipiirissään yrittäjiä, muttei hyödyntänyt heidän apuaan yritystä perustaessaan vaan koki yrittäjäksi ryhtymisen luonnollisena tapana hankkia elantonsa. Toinen sanoi syyksi sen, että yrittäjänä toimiva läheinen työskentelee niin erilaisella toimialalla, ettei hän oikein halustaan huolimatta voinut antaa neuvoja juuri hänen yritykselleen. Kaksi muuta kertoivat, ettei heillä ollut yritystä perustettaessa lähipiirissään yrittäjiä, joilta olisi voinut saada apua. Lähin oli ollut tuttavain tuttava, jolta jotain tietoja oli kysytty. Näistä kahdesta toinen on kartuttanut yrittäjälahipiiriään yhdistystoiminnan kautta ja nykypäivänä hänen lähipiirissään on paljonkin yrittäjiä sekä samalta että muilta aloilta. Kaikki haastateltavat ovat lähteneet kehittämään yrittäjyyttään ja yrittäjäverkostojaan vasta sen jälkeen kun olivat tehneet päätöksen ryhtyä yrittäjiksi.

Haastateltavilla ei siis ollut varsinaisesti koulutusta yrittäjyydestä vaan he olivat kouluttuneet muiden alojen ammattilaisiksi hallinnollisiin tehtäviin ja markkinointiin. Ensimmäinen haastateltava oli ruvennut yrittäjäksi kahden muun ystävänsä kanssa. He olivat huomanneet ajatustensa menevän hyvin yksin ja alkoivat pohtia, voisivatko he tehdä enemmänkin ja laajemmin. Ajatusta yrittäjäksi lähtemistä ennen sitä ei hänellä ollut.

Toisella haastateltavalla ajatus lähteä yrittäjäksi oli kehittynyt samantapaisesti. Hän oli opiskeluystävänsä kanssa huomannut yhteistyön sujuvan niin koulutehtävissä kuin muutenkin ja he olivat silloin pohtineet, että heidän pitäisi perustaa yritys yhdessä. Ajatuksesta tuli totta, kun heidän oli maisteriopintojensa lopulla aika miettiä, mitä tekisivät tulevaisuudessa. He istuivat yhdessä alas miettimään ja totesivat, ettei heillä ole mitään menetettävää. Sitten he löysivätkin itselleen muutamia projekteja, jotka olivat yrityksen perustamiselle turvallinen kehikko.

Kolmas haastateltava oli tehnyt palkkatöitä useita vuosia, ja hänellä oli ollut hetkittäin mielessä, että oman yrityksen perustaminen voisi olla relevantti vaihtoehto. Hän ei kuitenkaan tiennyt millaisen yrityksen perustaisi. Yrittäjyys oli ollut mielessä vain ajatuksen tasolla. Hän oli miettinyt, mitä hän myisi ja mikä olisi hänen markkinarakonsa ennen varsinaisen yritysidean lopullista kehittymistä. Hän oli kouluttautunut coachiksi ja huomannut koulutuksien yhteydessä, että hän on luontaisesti hyvä siinä ja että hänellä on myös paljon kokemusta johtamisesta. Näiden ominaisuuksien tunnistaminen yhdistettynä kokemukseen sekä toimivaan liikeideaan antoivat lopulta hänelle sysäyksen jättää palkkatyö ja perustaa oma yritys.

Neljäs haastateltava koki olevansa luonteenomaisesti jo yrittäjähenkkinen ihminen ja toiminnut aina yrittäjämäisesti. Hän kuitenkin tunnisti tämän itsestään vasta, kun hän jo toimi yrittäjänä. Haastateltava oli työskennellyt muutaman vuoden samalla alalla kuin hänen oma yrityksensä on nyt. Hän tunsi, että vasta muutaman vuoden työkokemus antoi hänelle riittävästi asiantuntemusta alalta, että hän voisi lähteä yrittäjäksi. Toisena syynä yrittäjäksi lähtemisellä oli, että työnkuva vanhassa työpaikassa oli hieman liian kapea. Haastateltava koki, että haluaa toimia laajemmin ja niin sanotusti isommalla pensselillä, kuten hän kuvaa.

Vain yhdellä haastateltavista oli yrittäjyyteen liittyvää koulutusta ammattikorkeakoulun perusyrittäjyysopintojen lisäksi. Hänkin oli käynyt tämän lyhyen koulutuksen vasta kun yritys oli jo perustettu. Haaga-Helian perusopinnoista kolme haastateltavaa muisti perustaneensa pöytälaatikkoyhtiön osana laajempaa opintokokonaisuutta ja sitä kautta saaneensa jonkinlaista kosketusta yrittäjyyteen tai ainakin sen perustamiseen.

Haastateltavat edustavat yrittäjäksi ajautuneen henkilön suhteen suurinta osaa Suomen yrittäjistä. Hanhisalo ja Vaherva (1994) määrittelevät tyypillisen pienyrittäjän joko alemman tai ylemmän keskiasteen ammatillisen koulutuksen saaneeksi henkilöksi, joka on työskennellyt valmistuttuaan koulutustaan vastaavassa työssä. Yrittäjä on työteliäs henkilö, joka on vuosien varrella oppinut alasta ja sitä kautta innostunut ajatuksesta perustaa oma yritys. Työn tuoma kokemus on kasvattanut luottamusta omaan ammattitaitoon ja halu suurempaan vastuunottoon ja itsenäisempään työotteeseen on kasvanut. (Virtanen & Keskinen 2000, 8–9.) Haastateltavien vastaukset kuvailivat juuri tämän tyyppistä kasvua kohti yrittäjyyttä. He eivät olleet kouluttautuneet yrittäjiksi, mutta ymmärrys alasta ja kasvanut kokemus olivat pikkuhiljaa ohjanneet heitä kohti oman yrityksen perustamista. Erityisesti halu laajentaa tai merkityksellistää omaa työnkuvaa vaikutti haastateltavien päätökseen.

6.4 Haastateltavien mielikuvat yrittäjän ominaisuuksista ja omista kyvyistään yrittäjänä

Haastateltavilta tiedusteltiin, millaisia ominaisuuksia heidän mielestään yrittäjällä tarvitaan ja mitkä he kokevat omiksi vahvuuksikseen. Kuten edellä kappaleessa 4.2 todetaan yrittäjän ominaisuuksista, ne ovat monen asian summa. Lehti ym. (2007) jaottelee yrittäjän menestymisen tekijät kahteen eri osa-alueeseen: edellytystekijöihin ja erottaviin tekijöihin. Osa-alueet pitävät sisällään hyvin monenlaisia eri ominaisuuksia, joita esiteltiin tarkemmin jo edellä. Haastateltavien kohdalla esille nousivat edellytysten suhteen ammattitaito ja kokemus ja erottavien suhteen rohkeus, riskinsietokyky ja sosiaalinen luonteenlaatu. Kuten Parkkinen (1999) toteaa yrittäjyydestä kappaleessa 4.2, myös haastateltavat näkevät itsensä toiminnan keskiössä, mikä on yrittäjyydelle tyypillistä. Lisäksi palveluorientoituneisuus nousi esille yhden haastateltavan kohdalla.

Kaikilla haastateltavilla nousi esille verkostojen merkitys sekä sosiaaliset taidot. Varsinkin pienille yrityksille on tärkeää rakentaa hyvä tukiverkosto, josta voi tarvittaessa saada tukea ja sen ylläpito vaatii sosiaalisia taitoja. Verkostot ovat kullannarvoisia. Yrittäjän tulee olla tietoinen omista vahvuuksistaan ja osata rakentaa niiden päälle sekä tiedostaa omat heikkoutensa ja osata niiden kautta rakentaa tukiverkoston tukemaan heikkoja puolia. Sosiaaliset taidot ja yhteistyötaidot ovat tärkeitä myös asiakkaiden, potentiaalisten asiakkaiden ja sidosryhmien kanssa asioidessa.

Ensimmäinen haastateltavista nosti myönteisistä ominaisuuksista esille optimismin, kyvyn ja rohkeuden unelmoida ja toteuttaa unelmiaan ja *start before you're ready* -asenteen eli kaiken ei aina tarvitse olla viimeisen päälle suunniteltua vaan voi mennä eteenpäin jo vajaammillakin suunnitelmilla. Asenteen mukana nousi esille myös riskinsietokyky ja epävarmuuden sietäminen, koska aina ei tiedä mitä seuraava viikko tuo tullessaan ja sitä kautta tarvitaan uskallusta ja rohkeutta esimerkiksi tehdä suuria panostuksia, kuten rekrytoida henkilöstöä. Yrittäjiä on monia erilaisia ja yrityksiä on niin monen näköisiä kuin on yrittäjiä, haastateltava totesi. Haastateltavan mukaan yrittäjä ei voi olla liian humanisti yrittäjäksi eikä tarvitse välttämättä kaikkia ominaisuuksia. Neljännessä haastattelussa nousi esille yhteistyötaidot, sitkeys ja rohkeus. Kyky nähdä pidemmälle tulevaan ja kyky haaveilla ovat tärkeitä ominaisuuksia yrittäjällä, mutta samalla on pystyttävä tekemään perustyötä ja puskemaan eteenpäin.

Yrittäjä tarvitsee itsevarmuutta ja luottoa omaan tekemiseen. Nämä ominaisuudet kasvavat kokemuksen kertymisen myötä. Kuten toinen haastateltava asian ilmaisee, harvalla on viisi kiloa luottamusta taskussa, kun koulun penkiltä valmistuu. Järjestelmällisyys, siihen

liittyvä periksiantamattomuus ja sisu nousivat esille tämänkin haastateltavan kohdalla. Ne ovat jaksamista ottaa selvää itselle epäselvistä asioista, kun muita vaihtoehtoja ei ole. On yrittäjä yksin tai yrityskumppaninsa kanssa, hänen on jaksettava tutustua itselle tuntemattomiin asioihin ja käytävä ne läpi. Yleinen yritystoiminnan tietämys ja oman alan tuntemus ovat myös tärkeitä asioita yrittäjänä. Oman yrityksen tuote saattaa myydä itse itsensä, mutta markkinointi vaatii silti paljon työtä ja esimerkiksi potentiaalisten asiakkaiden herättelyä uuteen asiaan koettiin tärkeänä taitona. Tästä esimerkkinä kolmannessa haastattelussa esille nousut coaching. Tuote kiinnostaa jo monia, mutta vaatii Suomessa haastateltavan mukaan vielä työtä. Markkinointityö voi olla kuluttavaa, kun on päiviä, jolloin saa monia hylkäksiä. Yrittäjän on osattava pyyhkäistä ne mielestään ja osattava asennoitua niihin oikein ja jatkaakseen eteenpäin. Haastateltava nosti esille yrittäjyyden palvelunäkökulman kuvailemalla työtään seuraavasti: johdan itse omaa yritystäni ja sen toimintaa, mutta yritys on olemassa asiakkaita varten ja palvelen asiakkaita. Asiakkaat päättävät, millaisia yrittäjän päivät ovat.

Neljännän haastateltavan mukaan monipuolisuus ja monitaitoisuus ovat suuri etu riippuen jonkin verran toimialasta. On osattava toimia kaikilla yritystoiminnan osa-alueilla viestinnästä myyntityöhön. Haastateltava kertoi myös, kuinka yksinyrittäjänä joutuu tekemään kaikkea ja on oltava valmis tekemään paljon työtä, sillä mikään ei tule hänen mukaansa ilmaiseksi. Tietynlainen toimeen tarttuminen ja proaktiivisuus ovat tärkeitä ominaisuuksia yrittäjähenkisyydessä.

Haastateltavat tuovat edellä esille tärkeiksi miellettyjä ja tyypillisiä ominaisuuksia. Koska nämä ominaisuudet ovat yrittäjän profiilille ja identiteetille erittäin keskeisiä, olisi tärkeää pyrkiä siihen, että esimerkiksi opiskelija tunnistaisi tällaisia ominaisuuksia itsessään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

6.5 Haastateltavien näkemykset nykytyöelämän trendeistä

Haastatteluissa tuli esille erityisesti Sitran jo megatrendiksi mainitsema verkostoitumisen kautta syntyvä jaksaminen ja hyvinvointi, joka nousi esille myös Laurean tuottamissa trendikorteissa. Esimerkiksi teknologinen osaaminen sen sijaan ei määrittänyt haastateltavien näkemyksiä omaan työhönsä liittyvistä trendeistä.

Haastateltavat avasivat omaa näkemystään nykypäivän työelämäntrendeistä, kuten kevytyrittäjyydestä ja freelance-töistä. Haastateltavat kokivat, että yrittäjyys tuntuu kiinnostavan ihmisiä nykyisin enemmän. Tämä voisi heijastua edellä esitettyyn näkemykseen siitä, että yrittäjien työtyytyväisyys on tutkimuksissa ollut melko korkea. Lisäksi etätyöt nostettiin

esille koronapandemiaan liittyen. Haastateltavat puhuivat myös kilpailun kovenemisesta niin yrityksen kuin työntekijöidenkin välillä. Työuupumuksen yleistyminen ja työntekijöiden hyvinvointiin panostaminen ja sitä kautta pehmeät arvot työelämässä koettiin tärkeiksi.

Haastateltavista kolmas ja neljäs kokivat siis pehmeiden arvojen ja kovan kilpailun työntekijöiden välillä trendeiksi, jotka vaikuttavat myös heidän omiin yrityksiinsä. Coaching-alalla moni asiakasyritys tai potentiaalinen asiakasyritys oli kiinnostunut panostamaan työntekijöidensä hyvinvointiin hankkimalla joko alihankintana coaching-palveluita yritykseensä tai jopa palkkaamalla oman in-house coachin. Tämä takaa kilpailuhenkisessä yrityksessä työntekijöille mahdollisuuden saada vastapainoa raskaisiin työviikkoihin. Trendiä on näkynyt kolmannen haastateltavan mukaan länsinaapurissamme Ruotsissa jo pidemmän aikaa ja trendi on rantautumassa koko ajan enemmän myös Suomeen. Samaa sanoi neljäs haastateltava, joka oli nähnyt samankaltaista kehitystä nuoremman sukupolven yrityksissä, joissa panostetaan pehmeisiin arvoihin rankan työn vastapainoksi. Nuoremman sukupolven yrityksissä myös organisaatorakenteet ovat matalat ja niissä panostetaan muutenkin työntekijöiden hyvinvointiin. Hän kuitenkin painotti, että näkee työssään paljon uupumusta, koska paineet ja vaatimukset työntekijöiltä itseään kohtaan ovat kovat ja vaatimukset saattavat olla myös kovat työnantajan suunnalta.

Usea haastateltava mainitsi etätyön ja itseohjautuvuuden yhtenä ajankohtaisena asiana. Etätöistä on puhuttu jo pitkään, mutta kulunut vuosi on nostanut sen ajankohtaiseksi. Moni kertoi muuttaneensa työskentelytapojaan jonkin verran ja työskennellyt enimmäkseen kotoa. Haastateltavien toimialat eri alojen tietotyöläisinä on antanut heille kuitenkin hyvät mahdollisuudet toteuttaa etätöitä, sillä asiakkaiden kanssa on ollut mahdollista kommunikoida myös erilaisin etäyhteyksin. Ensimmäinen haastateltava mainitsi myös, että etätyöpaamiset olivat hänelle jo entuudestaan arkipäivää, sillä etäisyydet hänen ja asiakkaiden välillä ovat pitkät.

Ensimmäinen haastateltava kertoi myös työllistävänsä paljon freelancereita yrityksessään, jos ei ole jonkin projektin takia ollut kannattavaa hankkia omaa työntekijää. Hänelle oli kuitenkin tärkeää kohdella freelancereita samanvertaisesti omien työntekijöidensä kanssa, sillä sellainen freelancekokemus on myös tärkeä osa hänen yrityksensä arvomaailmaa. Tässä kohtaa oikeudenmukainen kohtelu ja sitä kautta hyvinvointi nostettiin taas esille.

Työelämän murrokseen liittyvät asiat ovat se konteksti, jossa työelämän trendit tulevat näkyviksi. Kappaleessa 3.2 Dufva ym. (2017, 47.) mukaan työelämän murroksen liittyvää keskustelua määrittää kaksi pääkeskustelua. Yksi keskittyy lähitulevaisuuteen ja korostaa kilpailukyvyä ja tuottavuuden kasvattamista ja joustavoittamista työmarkkinoilla, ja toinen

katsoo pidemmälle tulevaisuuteen ja nostaa esiin työn uudelleenmäärittelyn ja toimeentulon rakenteiden uudistamisen. Jaottelu näkyy suoraan haastateltavien vastauksissa työelämän trendeistä. Yhtäältä työelämä on kovaa ja kilpailullista ja vaatii työntekijältä paljon ja toisaalta jaksakseen vastata työelämän vaatimuksiin, työntekijä tarvitsee tukiverkostoja ja mielenterveystaitoja. Mielenterveystaitojen tuominen osaksi työelämän työkaluja jo opiskeluvaiheessa olisi tätä taustaa vasten katsottuna hyvin tärkeää.

6.6 Miten haastateltavien mielestä Haaga-Helian opinnot palvelivat opiskelijoita yrittäjyyden näkökulmasta

Kaikki haastateltavat olivat käyneet vain liiketaloudenperusopinnoissa yrittäjyyteen liittyvät opinnot, joissa tutustuttiin liiketoimintaan, erilaisiin liiketoiminnan muotoihin ja liiketoiminnan eri osa-alueisiin. Haastateltavista kolme olivat myös käyneet yrityksen perustamisen kurssikokonaisuuden, joka on osana pakollisia opintoja. Kurssikokonaisuuteen kuului perustaa oma pöytälaatikkoyhtiö yksin tai ryhmässä. Kurssin aikana käytiin läpi kaikki, mitä yrityksen perustamiseen tarvitaan.

Haastatteluissa nousi esille Haaga-Helian yrittäjyhteistyö ja sen merkitys opiskelijoille. Yksi haastateltavista kertoi, että hänestä yrittäjät monesti luetaan yhdeksi suureksi ammattikunnaksi, mutta yrityksistä on yhtä paljon erilaisia versioita kuin on ihmisiä. Siksi olisi tärkeää tuoda koulutuksessa enemmän erilaisia yrittäjyystarinoita esille, jotta voidaan ymmärtää millaisia yrityksiä voi olla ja millaisia matkoja yrittäjäksi on. Erilaisia yrittäjyystarinoita tarjoamalla opiskelijan voisi olla helpompi tarttua yrittäjyydestä kiinni ja ehkä jokin tarina saattaisi resonoida paremmin niille, joita mahdollisesti voisi kiinnostaa yrittäjyys.

Yrittäjyyteen liittyvistä peruskursseista haastateltavilla oli sellainen mielikuva, että niistä sai hyvät työkalut perustaa yritys. Haaga-Helian tai minkään muunkaan koulun tehtäväksi ei koettu antaa kaikkea yrityksen perustamiseen liittyvää opetusta, mutta kursseilla sai kokonaiskuvan yritystoiminnasta ja sen eri osa-alueista. On toki monia asioita, joita yrittäjäksi ryhtyessä tarvitsee opiskella erikseen, kuten perustettavan yrityksen toimialaan liittyvät säännöt ja muuttuvat säännökset sekä esimerkiksi starttirahaan liittyvät vaatimukset. Ajan tasalla pysyminen koulutuksessa koettiin tärkeäksi ja toisen haastatellun mukaan esimerkiksi edellä mainitut muuttuvat säännökset ja vaatimukset olisi hyvä sisällyttää koulutukseen. Hän oli yritystä perustaessaan pohtinut, että olisi toivonut saaneensa enemmän tietoa esimerkiksi yrityksen talouteen liittyvistä asioista, kuten verotuksesta. Samanaikaisesti hän kuitenkin totesi, että kyseinen aihe osana pakollisia opintoja hänen opiskeluaikanaan olisi varmasti tuntunut liialliselta, sillä hänen tavoitteissaan ei silloin ollut yrittäjäksi ryhtyminen. Onkin haastavaa pohtia, mikä olisi tärkeää sisällyttää osaksi pakollisia opintoja.

Ensimmäinen ja kolmas haastateltava kokivat, että heidän opintojensa aikaan Haaga-Heliassa yrittäjyyteen kannustettiin henkilöitä, jotka opettajat tunnustivat yrittäjähenkisiksi. Toinen heistä nosti esille kysymyksen, miten houkutella myös ne ”tavalliset tallaat”, joille yrittäjyys on kaukainen idea, ajattelemaan, että yrittäjyys voisi olla realistinen ja täysin relevantti vaihtoehto. Hän pohti, voisiko olla mahdollista tuoda jollain tavalla enemmän yrittäjyyteen liittyvien ajatusten herättelyä opintoihin ja kannustaa yrittäjyydestä kiinnostuneita ja vahvistaa herännyttä mielenkiintoa ja sitä kautta ohjata eteenpäin.

Neljännellä haastateltavalla oli Haaga-Helian yritys yhteistyö yhdistystoiminnan kautta tuttua, ja hän oli ollut järjestämässä tapahtumia haagahelialaisten avustuksella. Hän oli myös käynyt Haaga-Helian Malmin kampuksella kertomassa omista yrittäjäkokemuksistaan. Haastateltava nostikin esille juuri yrittäjien ja Haaga-Helian yhteistyön kehittämisen ja tiivistämisen. Hän ymmärsi, että kouluissa opettajien resurssit ovat tiukat, mutta koki, että tässä olisi hyvä mahdollisuus edistää yrittäjyyttä. Yrittäjyyteen liittyvä ymmärryksen laajentaminen koskisi myös sitä, että yrittäjyyden ei tarvitse olla kokopäiväistä.

6.7 Yhteenveto

Opinnäytetyössä haastateltiin neljää yrittäjäksi ryhtynyttä tradenomia. Kolme haastateltavista oli valmistunut johdon assistenttityö ja kielet -koulutusohjelmasta ja yksi jo Haaga Instituutin aikaan liiketalouden puolelta. Kaikki haastateltavat olivat työskennelleet palkkatöissä ennen yrittäjäksi ryhtymistään ja työkokemusta oli kertynyt heille kollektiivisesti monelta eri alalta. Haastateltavien yritykset työllistävät 1–14 henkeä ja ne on perustettu joko yksin tai kumppanin kanssa. Heidän yrityksensä kaikki toimivat erilaisilla tietotyön aloilla.

Haastateltavat nauttivat haastatteluiden perusteella yrittäjyydestä ja tunsivat olevansa selvaisessa työssä, jossa he tulivat viihtymään. He kokivat, että saavat toteuttaa itseään ja tehdä yrityksestään oman näköisensä ja tuoda sitä kautta esille omia arvojaan ja kehittää yritystään siihen suuntaan kuin halusivat. Yrittäjyys koettiin luovaksi työksi. Haastateltavien oli kuitenkin myös pohdittava, miten pysyä relevantteina markkinoilla sekä sietää riskin ottoa ja epävarmuutta. Omien vahvuuksien ja heikkouksien tunnistaminen ja vahvuuksien hyödyntäminen koettiin tärkeiksi ominaisuuksiksi. Yrittämiseen liittyi myös jatkuva oppiminen ja laajojen kokonaisuuksien ymmärtäminen. Haastateltavien asenteet yrittäjyyttä kohtaan olivat kehittyneet vuosien saatossa kertyneen työkokemuksen myötä. Heistä kukaan ei kokenut opiskeluaikanaan tarvetta ryhtyä yrittäjäksi vaan ajatus oli kehittynyt kokemuksen ja alan tuntemuksen myötä. Kaksi neljästä haastateltavasta muisti opiskeluaikana opettajan kannustaneen opiskelijaa yrittäjyyteen ja kaikki haastateltavista kokivat

koulun tarjoamien perusopintojen antavan tarvittavia tietoja ja taitoja yrittäjäksi ryhtymiseen.

Kenelläkään haastateltavista ei ollut kokemusta yrittäjyydestä ennen yrittäjäksi ryhtymistään. Kahdella haastateltavista oli lähipiirissään yrittäjiä, mutta eivät kokeneet, että tästä olisi ollut hyötyä yritystä perustettaessa. Kaikki haastateltavat olivat ryhtyneet yrittäjiksi sopivan tilaisuuden tullen. Haastateltavat olivat työteliäitä ja toimialansa osaavia henkilöitä, joiden halu suurempaan vastuunottoon ja itsenäisempään työskentelyyn oli kasvanut vuosien mittaan. He olivat keränneet tarvittavan ammattitaidon työnteon kautta ja osallistuneet moniin alan koulutuksiin. Haastateltavat eivät olleet kouluttautuneet yrittäjiksi vaan opiskelleet yrittäjyyteen tarvittavat tiedot yritystä perustaessaan.

Haastateltavilta tiedusteltiin, millaisia ominaisuuksia yrittäjä tarvitsee ja millaisia vahvuuksia heillä itsellään on. Ominaisuuksia lueteltiin monia, mutta eniten nousi esille verkostojen merkitys sekä sosiaaliset- ja yhteistyötaidot. Yrittäjä tarvitsee ympärilleen vankan tukiverkoston ja sen ylläpito vaatii sosiaalisia taitoja. Asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa asiointi vaatii myös hyvät sosiaaliset- ja yhteistyötaidot. Yrittäjän pitää osata unelmoida ja hänellä täytyy olla rohkeutta toteuttaa unelmiaan. Hänen on myös siedettävä yrittäjyyden tuomaa epävarmuutta ja osata valmistautua nopeastikin muuttuviin asioihin. Yrittäjän pitää jaksaa sisukkaasti puskea eteenpäin järjestelmällisesti ja periksiantamattomasti pystyttävä tekemään perustyönsä. Yrittäjänä monipuolisuus ja monitaitoisuus on suuri etu. On osattava yritystoiminnasta eri osa-alueita viestinnästä taloushallintoon. Siksi tietynlainen toimeen tarttuminen ja proaktiivinen ote ovat myös tärkeitä ominaisuuksia yrittäjyydessä.

Haastatteluissa nousi esille nykypäivän työelämän trendeistä verkostoitumisen kautta syntyvä jaksaminen ja hyvinvointi. Työuupumuksen yleistyminen ja työntekijöiden hyvinvointiin panostaminen ja sitä kautta pehmeät arvot työelämässä koettiin tärkeiksi. Myös alihankintana hankittava freelancetyö toi esille kuinka tärkeäksi koettiin tasa-arvoisen kohtelun kautta tullut hyvinvointi. Haastatteluissa esille nousi trendeinä myös itseohjautuvuus ja etätyöskentely. Kuluva korona-aika oli nostanut etätyöskentelyn entistä enemmän esille, mutta kaikki haastateltavat olivat toteuttaneet etätyöskentelyä jo ennen pandemia-aikaa. Suomessa etäisyydet ovat pitkiä ja asiakkaiden kanssa oli työskenneltävä etäyhteyksin jo entuudestaan.

Kaikilla haastateltavilla oli Haaga-Helian kursseista taustallaan vain perusopinnot yrittäjyydestä, jossa oli tutustuttu eri liiketoiminnan osa-alueisiin. Haastateltavat kokivat peruskurs-

sien antavan hyvät perustyökalut perustaa yritys. Haastatteluista nousi esille työelämäyhteistyö ja erityisesti yhteistyö pienempien yritysten kanssa. Haastateltavat näkivät, että opiskelijat hyötyisivät käytännönläheisistä pienyrittäjävierailuista, jotka avartaisivat opiskelijan näkemystä siitä, miten laaja-alainen yrittäjyyden kirjo voi olla. Lisäksi katson, että muita kehittämiskohteita voisivat olla opiskelijoiden mielenterveystaidot ja yrittäjän ominaisuuksien tunnistaminen itsessään.

7 Pohdinta

Opinnäytteen lopuksi kerrotaan tutkimuksen johtopäätökset. Näiden pohjalta tuodaan esille kehittämiskohteita ja jatkotutkimusideoita. Sen jälkeen arvioidaan tutkimuksen luotettavuus ja lopuksi pohditaan omaa oppimista opinnäytetyöprosessin aikana ja sitä, kuinka opinnäytteen tekeminen vaikutti omaan mielenkiintoon yrittäjyyttä kohtaan.

Tutkimukseni johtopäätökset heijastavat pitkälti haastateltavien kuvaamia tilanteita ja ajatuksia. Niiden pohjalta ja osittain suoraan niistä olen johtanut konkreettisia kehitysehdotuksia Haaga-Helian koulutustarjontaan yleisellä tasolla. Haastatteluiden perusteella oli positiivista huomata, että haastateltavat osallistuivat mielellään opinnäytetyöhaastatteluun ja jakoivat omia kokemuksiaan yrittäjyydestä ja sen osa-alueista.

7.1 Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Tämän opinnäytetyön päätutkimuskysymys oli, miten haastateltavat ovat kokeneet yrittäjyyden ja yrittäjäksi ryhtymisen. Tarkentavia kysymyksiä olivat, mitkä ominaisuudet haastateltavat kokevat yrittäjyydelle keskeisinä, mitkä trendit vaikuttavat haastateltavien mukaan työelämään ja miten Haaga-Helian koulutustarjonta yleisesti peilautuu yrittäjyyden tarpeisiin haastateltavien näkökulmasta. Näiden yrittäjyyttä tarkastelevien näkökulmien avulla muodostui kokonaiskuva haastateltavien kokemuksista.

Haastateltavat olivat ajautuneet yrittäjiksi eli heillä ei ollut varsinaisesti koulutusta yrittäjyydestä vaan he olivat kouluttautuneet muiden alojen ammattilaisiksi hallinnollisiin tehtäviin ja markkinointiin. Haastateltavista kukaan ei ollut suunnitellut yrittäjäksi ryhtymistä jo opiskeluaikana vaan ajatus yrittäjyydestä oli herännyt vasta työkokemuksen kartuttua. Aikaisempi työkokemus toi heille varmuutta omaan tekemiseen ja uskoa itseensä yrittäjinä. He kokivat yrittäjyyden positiivisesti ja kertoivat tekevänsä nyt sellaista työtä, josta nauttivat ja jota haluavat tehdä jatkossakin. Haastateltavien halu laajentaa ja merkityksellistää omaa työnkuvaa vaikutti heidän päätöksensä ryhtyä yrittäjiksi, vaikkei heillä ollut koulutusta yrittäjyydestä. Tämä haastatteluista saatu tieto yrittäjänä viihtymisestä vastasi hyvin teoriaosuudessa esitetyn Työ ja terveys -tutkimuksesta (Kauppinen ym. 2013) poimittujen tulosten kanssa, joiden mukaan yrittäjät ovat tyytyväisempiä työhönsä kuin muut tutkimukseen osallistuneet keskimäärin ja kokivat muita enemmän työn imua.

Yrittäjäksi ajautuneet edustavat suurinta osaa Suomen yrittäjistä ja monille pienyrittäjyys on mielekäs vaihtoehto. (Suomen Yrittäjät 2020; Kauppinen ym. 2013, 106–109.) Pienyrittäjyyden voisi ottaa paremmin huomioon koulutuksessa muun muassa yritysvierailuissa.

Peilasin selville saamiani tietoja sitä kysymystä vasten, miten Haaga-Helia voisi kehittää yrittäjyyteen liittyvää koulutusta yleisellä tasolla. Esille haastatteluissa nousi se, kuinka haastateltavat kertoivat toivovansa enemmän pienyrittäjiä vierailemaan kouluilla kertomaan arjestaan ja kuinka Haaga-Helia voisi tiivistää pienyrittäjien kanssa tehtävää yhteistyötä. Tämän kaltaisen tiiviimmän yhteistyön kautta opiskelija saisi varhaisempaa reflektointia yrittäjän arkeen jo opintojensa aikana. Opiskelija saisi vierailujen avulla paremman kuvan siitä, mitä yrittäjyys oikeasti on ja pienyrittäjän arki tulisi tutummaksi. Yritysvierailut suuremmista yrityksistä tuovat esille vain pienen osa-alueen yrityksen arjesta. Pienyrittäjien vierailut taas antaisivat yrittäjyydestä konkreettisemmän kuvan. Suurempien yritysten vierailut ovat myös varmasti hyödyllisiä, mutta suuryritykset ovat jo vuosien päässä alkutilanteestaan pienenä yrityksenä ja eivät ole niin helposti lähestyttävissä yrittäjäksi ryhtymisen kannalta. Ehdotukseni on tehdä pienyrittäjien arkea tutummaksi opiskelijoille, koska suurin osa yrittäjistä vähintäänkin aloittaa pienestä. Tämä toisi yrittäjyyttä lähemmäs opiskelijan kokemia mahdollisia uravaihtoehtoja, suoraan valmistumisensa jälkeen tai jopa opintojen aikana.

Haaga-Helian tarjoamista yrittäjyyttä sisältävistä perusopinnoista oltiin haastatteluissa yleisesti sitä mieltä, että ne olivat tarpeeksi kattavat. Opintoihin kaivattiin kuitenkin lisää yrittäjäyhteistyötä ja yritysvierailuita nimenomaan pienyrittäjien kautta. Haastateltavat kertoivat, että tätä kautta heille olisi opiskelujen aikana piirtynyt selkeämpi kuva yrittäjyydestä, yrittäjän toimimisen työnkuvan laajuudesta ja siitä kuinka monenlaisia yrityksiä voi olla.

Haastatteluissa nousi esille yrittäjälle tärkeiksi miellettyjä ja tyypillisiä ominaisuuksia. Yrittäjyyskasvatuksen kannalta olisikin tärkeää pyrkiä siihen, että opiskelija tunnistaisi yrittäjyydelle ominaisia piirteitä itsessään mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, koska tämän oppinnytetyön teoriassa ja haastateltavien vastauksissa esille tulleet ominaisuudet ovat yrittäjän profiilille ja identiteetille erittäin keskeisiä. Yrittäjyyteen kannustava toiminta perusopinnoissa on haastavaa. Tällä hetkellä haastatteluiden perusteella yrittäjyyspotentiaalinn tunnistaminen on opettajien vastuulla ja näin sen ei pitäisi olla, koska se on resurssit ja opiskelijamäärän huomioiden epärealistista. Mielestäni suoraan yrittäjyyttä sisältävien perusopintojen kurssien itsearviointia kehittämällä voisi resurssit huomioon ottaen olla parempi vaikutus yrittäjyyteen ja opiskelijoiden potentiaalinn tunnistamiseen, kuin esimerkiksi lisäämällä kurssisisällöissä yksityiskohtaista yritystietoutta kuten yritysten verotustietoutta. Ehdotukseni on siis tukea opiskelijoiden itsereflektiotaitoja kehittämällä tapoja tunnistaa yrittäjän ominaisuuksia ja potentiaalia opiskelijassa itsessään itsearvioinnin kautta. Ehdotuksellani en tarkoita kurssin lopussa olevaa itsearviointia tai että itsearviointi olisi kokonainen kurssi itsessään vaan esimerkiksi työntekijäominaisuuksia kartoittavaa testiä.

Opintosuunnitelmissa voisi siis kehittää itsearviointia, jotta opiskelijat tunnistaisivat itsessään yrittäjän ominaisuuksia. Tämän avulla opiskelija voisi hyödyntää oman potentiaalinsa jo varhaisemmassa vaiheessa.

Megatrendeistä digitaalisuus ei noussut varsinaisesti esille haastateltavien puheista. Vastausten perusteella koen, että he käyttävät digitalisaation tuomia mahdollisuuksia siinä kapasiteetissa mitä pk-yritys tarvitsee. Haastatteluissa kuitenkin nousi esille, kuinka kilpailu kovenee niin yrityksiä kuin työntekijöidenkin välillä. Työuupumuksen yleistyminen ja työntekijöiden hyvinvointiin panostaminen ja sitä kautta pehmeät arvot ja tasa-arvo työelämässä koettiin tärkeiksi. Työntekijä tarvitsee tukiverkostoja ja mielenterveystaitoja vastapainoksi työelämän kovaan kilpailuun ja kyetäkseen vastaamaan työelämän vaatimuksiin. Neljäs haastateltava nosti esille, että koulun täytyisi panostaa opiskelijoiden mielenterveystaitoihin ja antaa taitoja jaksamisen tunnistamiseen liittyen. Tämä on osa sitä työelämän laajempaa luonnetta, joka vallitsee tällä hetkellä ja mielenterveystaitojen tarjoaminen palvelisi opiskelijoita laajemminkin eikä vain niitä, jotka haluavat yrittäjiksi. Ehdotukseni onkin tarjota opiskelijoille mielenterveystaitoihin liittyvää osaamista, esimerkiksi kurssien muodossa, koska yksi työelämän selkeistä trendeistä on koveneva kilpailu ja joustavuutta sekä jatkuvaa oppimista vaativa työelämä.

Lisäksi huomasin tutkimusta tehdessäni, että Haaga-Helian internetsivuilta ei löytynyt suoraan tietoa siitä, millaisia yrittäjyysopintoja eri opintolinjat tarjoavat. Itse koulussa opiskelevana osasin luovia ja etsiä tietoa opinto-oppaista ja muualta Haaga-Helian internetsivuilta. Jos olisin aiheesta kiinnostunut kouluun yrittäjyysmielessä hakeva potentiaalinen opiskelija, tiedon hakeminen erilaisista yrittäjyyden opintopoluista olisi ollut kovan työn takana. Yrittäjyystarjonnan esittämistä voisi parantaa Haaga-Helian kotisivuilla entistä enemmän.

7.2 Jatkotutkimusehdotukset

Opinnäytetyötä tehdessä huomasin, ettei tradenomeja yrittäjänä ollut tutkittu. Tradenomiiliitonkaan internetsivuilta ei löytynyt tutkimustietoa. Tässä olisi mielenkiintoinen jatkotutkimusidea, jota voisi jossain mittakaavassa lähteä tekemään mahdollisesti jopa Tradenomiiliiton kanssa yhteistyössä. Opinnäytetyöni aiheeseen liittyen voisi olla mielenkiintoista toteuttaa jatkotutkimuksena myös haastattelu tradenomeista naisyrittäjinä ja kysyä esimerkiksi, kokevatko he naiseudella tai sukupuolella ylipäättään olevan merkitystä yrittäjäksi siirtymisessä tai yrittäjänä toimimisessa.

Johtopäätöksessä ollut ajatus itsearviointin parantamisesta nostaa esille myös mahdollisuuden jatkotutkimukseen vastaamalla seuraaviin kysymyksiin: miten itsearviointi voitaisiin toteuttaa ja miten kartoittaa opiskelijan yrittäjäpotentiaalia. Opiskelijan omien vahvuuksien löytäminen ja niiden esille tuominen sitä kautta miten niitä olisi mahdollista hyödyntää yrittäjänä olisi tärkeää.

Haaga-Helian kotisivujen kehittämistyö saattaisi tarjota opinnäytetyömahdollisuuden. Ulkopuolisen käyttäjän näkökulma on tärkeä, kun mietitään sivujen toimivuutta ja käyttäjäystävällisyyttä. Tällä hetkellä yrittäjäyyskoulutus esiintyy niin tiiviisti osana muita opintoja, että kokonaiskuvan saaminen yrittäjyydestä itsestään on haastavaa. Nykyiset kotisivut periaatteessa lähestyvät yrittäjyyttä sitä kautta, että opiskelija kouluttautuu ja tekee harjoittelun lähtökohtaisesti jollekin toimialalle ja herää opintojensa aikana yrittäjyyteen yhtenä vaihtoehtona.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida tarkastelemalla muun muassa sitä, mikä tutkimuksen kohde ja tarkoitus on ollut, miten aineisto on kerätty, miten ja keitä on käytetty tutkimuksen tiedonantajina, millainen oli tutkimuksen aikataulu ja miten tutkimustuloksia on analysoitu. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 140–141.)

Tämän opinnäytetyön aineiston keruussa kiinnitettiin huomiota haastattelurunkoon, haastattelun harjoitteluun ja aineiston tallennukseen. Haastattelurunkoa hiottiin käyttämällä apuna aikaisempia tutkimuksia sekä pyytämällä opinnäytetyön ohjaajalta palautetta niistä. Haastattelun tekemistä taustoitettiin lukemalla teoriaa ja haastattelua harjoiteltiin kerran ennen varsinaisia haastatteluja. Haastatteluaineiston tallennuksessa huolehdittiin siitä, että haastateltavat tiesivät, miten materiaali tallennetaan ja milloin se tuhotaan. Aineiston tallennuksessa käytettiin myös hätävarana toista nauhoitustapaa, jotta voitiin varmistua, että materiaali oli käytettävissä haastatteluiden jälkeen. Varalta tehty toinen nauhoite tuhottiin, kun oli varmistuttu että varsinainen nauhoite oli onnistunut. Kerätty haastatteluaineisto litteroitiin kaikki samalla tavalla mahdollisimman nopeasti haastatteluiden jälkeen ja nauhoitteiden laadussa ei ollut vikaa. Tutkimuksen eri vaiheista on pidetty kirjaa ja ne on ilmaistu selkeästi tässä opinnäytetyössä. Haastatteluista on pyritty tuomaan kaikki olennainen esille tutkimuksen tuloksissa ja aineistossa on koetettu tuoda haastateltavien omaa ääntä esille mahdollisimman paljon ja aineistoa on analysoitu teoriaan pohjaten. Jos tämän tutkimuksen luotettavuutta tarkastellaan näiden asioiden kannalta, voidaan tutkimusta pitää luotettavana.

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei ole yleistää, mutta näiden neljän haastattelun perusteella nousee esille monia jo aikaisemmissa tutkimuksissa ja kirjallisuudessa esiin-nousseita asioita. Sen perusteella voidaan olettaa, että tämän tutkimuksen tulokset ovat paikkaansa pitäviä, vaikka perustuvatkin suhteessa pieneen määrään haastateltavia nä-kemyksineen ja kokemuksineen. Koin tutkimusta tehdessäni, että teoriaohjaava sisäl-lönanalyysi oli hyvä tapa lähestyä aineistoa, sillä se tarjosi raamit ja näkökulman, joiden avulla järjestää aineisto mielekkäällä tavalla. Olin tehnyt tutkimukselleni selkeän aikatau-lun, josta pidin kiinni ja aineiston opinnäytetyön laajuuteen suhteutettuna sopiva koko mahdollisti tutkimuksen aikataulun joustavuuden tarvittaessa.

Tässä tutkimuksessa oli olennaista myös pohtia tutkimuksen tekemisen eettisyyttä, koska tutkimuksen kohteena oli yksittäisten ihmisten henkilökohtaiset kokemukset. Haastattelu-aineiston hankinnassa varmistin tutkimuksen teon eettisyyden niin, että haastateltavia ei voida tunnistaa kerätystä materiaalista ja heidän taustoistaan kysyttiin vain tutkimuksen kannalta oleellisia tietoja. Ennen haastatteluja kerroin haastateltaville, miten aineistoa säi-lytetään, aineiston lopullisesta hävittämisestä tutkimuksen jälkeen sekä opinnäytetyön merkityksestä ja tuomasta hyödystä.

7.4 Oma oppiminen

Opinnäytetyö oli minulle suuri projekti, joka yhdisti monella tavalla sekä opintojen aikana oppimiani asioita että projektin minulle itsessään opettamia asioita. Siinä vaiheessa, kun aloitin Haaga-Heliassa opinnot, minulla oli takanani jo vuosien työkokemus. Sen takia mo-nien kurssien sisältö tuntui välillä vanhojen asioiden kertaukselta, ja opiskeluaika itses-sään ei edustanut minulle suuria muutoksia elämässä ja arjessa. Opiskeluaika täydensi luontevasti niitä taitoja, mitä minulla jo oli ja keskitti sekä päivitti osaamistani johdonmukai-sesti. Opinnäytetyö laittoi minut aiheensa puolesta kokonaan uudelle alueelle ja aiheutti sillä epävarmuutta, mutta vahvisti kuitenkin uskoa omaan tiedonjärjestämis- ja organisoin-tikykyyni sekä vahvuuteeni itsenäisenä työskentelijänä.

Opinnäytetyön tekeminen samanaikaisesti työnteon kanssa osoittautui vaativaksi. Opin-näytteen tekeminen vain muutama tunti kerralla iltaisin töiden jälkeen oli raskasta ja on-neksi onnistuinkin saamaan opintovapaata muutaman viikon, jolloin pystyin keskittymään ainoastaan opinnäytteen kirjoittamiseen. Opinnäytetyötä oli aluksi vaikeaa jakaa tarpeeksi pieniin osiin ja saada selkeä aikataulu rakennettua.

Opinnäytetyön aihe olisi potentiaalisesti voinut olla hyvinkin laaja, joten haastateltavilta olisi voinut hyvin tiedustella myös enemmän. Mitä pidemmälle opinnäytetyötä työsti sitä

enemmän tuli tunne siitä, että aineisto olisi voinut alkuperäisestä teoriasta huolimatta kuljettaa ja syventää moneen eri suuntaan. Tämä tietenkin olisi kasvattanut käsiteltävän ja analysoitavan materiaalin määrää ja vaikuttanut aikatauluun negatiivisesti. Ja toisaalta oli hyvä, että opinnäytetyö rajattiin juuri tästä syystä kompaktiksi.

Tutustuin tutkimukseni puitteissa yrittäjyysaiheisiin kirjoihin ja internetlähteisiin. Opin tarkastelemaan lähteitä monipuolisesti ja huomasin, kuinka laaja käsite yrittäjyys itse asiassa on ja kuinka monta erilaista tutkimusta aiheesta on jo tehty. Erilaisia artikkeleita ja tutkimuksia lukiessa huomasin, kuinka yrittäjyys on murroksessa ja kuinka esimerkiksi kevytyrittäjyys oli nostanut päätään niin lähteissä kuin haastateltavien vastauksissa. Oli myös mielenkiintoista havaita, kuinka yrittäjyyttä ei enää tarvitse tehdä yksinomaan yrittäjänä vaan juuri kevytyrittäjyyden muodot mahdollistavat yrittäjänä työskentelyn esimerkiksi osa-aikaisesti muun palkkatyön ohessa. Koin trendeistä kirjoittamisen haastavaksi sillä myös se käsite on laaja ja sisältää monia erilaisia haaroja. Teorian tiivistäminen tätä opinnäytettä vastaavaksi olikin tästä syystä erittäin haastavaa.

Tämä oli ensimmäinen kerta, kun tein opinnäytetyötä varten kvalitatiivista tutkimusta ja haastattelin ihmisiä. Haastattelujen tekeminen oli mielenkiintoista ja se oli yllättävän mukavaa työtä. Haastateltavat olivat mielellään mukana haastatteluissa ja heidän kanssaan keskustelu oli mieluisaa. Litterointi oli tämän tutkimusprosessin aikaa vievin osa. Pohdinkin jossain vaiheessa, pitäisikö minun lopettaa haastattelujen sanatarkka litterointi. Koin kuitenkin, että saan tulosten analysointivaiheessa mahdollisesti enemmän irti materiaalista kun näen teksteistä, milloin haastateltava on esimerkiksi jäänyt miettimään jotain asiaa tai koettanut maalata mielikuvaa jostain asiasta. Jätin litteroinnissa vain joitain täytesanoja kirjoittamatta, jos koin, ettei niiden puuttuminen vaikuttanut vastauksiin.

Tutkimuksen ja varsinkin haastatteluiden tekemisessä oli paljon huomioitavia asioita. Luin useampia lähteitä ennen haastatteluiden pitämistä, jotta voisin parhaani mukaan ottaa huomioon mahdollisimman monia eri аспекteja. Haastattelut soljuivat kuitenkin eteenpäin melko luonnollisesti ja itse haastattelutilanteissa en niin aktiivisesti ajatellut haastattelun teoriaa. Huomasin haastatteluja litteroidessa kuitenkin toimineeni hyvin suhteessa haastatteluteorioihin eli etukäteen valmistautumisesta oli hyötyä haastatteluissa.

Haastatteluissa oli mielenkiintoista huomata, kuinka samantapaisia kokemuksia itselläni on ollut opintojeni aikana yrittäjyydestä ja kuinka pakollisten opintojen sisältö on pysynyt suhteellisen samanlaisena. Erona tähän oli, että kävin yksin etäopintoina yrittämisen perustamisen -kurssin. En tehnyt ja kokenut kurssia tiimityönä tai päässyt tunneille kuulemaan opettajien luentoja. Nyt asiaan tutustuneena voin olla samaa mieltä haastateltavien

kanssa siitä, että pienyrittäjiä olisi mielenkiintoista saada vieraiksi tunneille kertomaan heidän kokemuksistaan. Tämä varmasti olisi laajentanut omaa näkemystäni yrittäjyydestä jo aikaisemmin.

En ole koskaan aikaisemmin ajatellut yrittäjyyden koskevan minua, vaikka isäni onkin toiminut yrittäjänä. Tavoitteenani on ollut koko koulun ajan, haastateltavien tavoin, valmistua palkkatyöhön eikä yrittäjäksi. Koen kuitenkin, että olen aina suhtautunut yrittäjyyteen positiivisesti, vaikka seurasinkin läheltä yhdeksänkymmentäluvun lama-aikaa. En näe itseäni yrittäjänä enkä koe, että minulla olisi kovin paljon yrittäjämäisiä piirteitä. Opinnäytetyöni aikana minulle avartui kuitenkin uusi maailma ja olen ymmärtänyt, kuinka laaja yrittäjien kirjo on. Ymmärrän nyt myös, miksi mielenkiinto yrittäjyyttä kohtaan on kasvanut. Muuttuvan työympäristön myötä yrittäjyys on yhä useamman ammatti.

Lähteet

Drake, M. & Salmi, M. 2018. Opinnäytetyö ja menetelmät tutuksi. Menetelmäopinnot virtuaalisesti. Haaga-Helia Moodle.

Dufva, M., Halonen, M., Kari, M., Koivisto, T., Koivisto, R. & Myllyoja, J. 3.3.2017. Kohti jaettua ymmärrystä työn tulevaisuudesta. Valtioneuvoston selvitys ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 33/2017. Luettavissa: https://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/33_kohti-jaettua-ymmarrysta-tyon-tulevaisuudesta.pdf/61a65884-3d8e-46ae-adce-dba625067df5/33_kohti-jaettua-ymmarrysta-tyon-tulevaisuudesta.pdf?version=1.0&t=1488521003000. Luettu: 10.9.2020.

Eskola J. 2010 Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat, laadullisen aineiston analyysi vaihe vaiheelta. Teoksessa Aaltola Juha ja Valli Raine (toim.). Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin, s. 187–199. PS-kustannus. Jyväskylä.

Haaga-Helia 2019a. Opinto-opas. Liiketoiminnan palveluratkaisujen ja kielten koulutus. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/koulutusohjelmat/liiketoiminnan-palveluratkaisujen-ja-kielten-koulutus?userLang=fi#johdon-assistenttity-n-ja>. Luettu: 9.9.2020.

Haaga-Helia 2019b. Opinto-opas. Opintopolut. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/liiketoiminnan-palveluratkaisujen-ja-kielten-koulutus/opintopolut-2020?userLang=fi>. Luettu 10.9.2020.

Haaga-Helia 2020a. Yrittäjyyden vuosi 2020. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/yrittajyyden-vuosi-2020?userLang=fi>. Luettu 9.9.2020.

Haaga-Helia 2020b. 3AMK – Haaga-Helian, Laurean ja Metropolian liitto. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/haaga-heliasta/3amk-haaga-helian-laurean-ja-metropolian-liitto?userLang=fi>. Luettu 9.9.2020.

Haaga-Helia 2020c. Haaga-Helian juuret. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/haaga-heliasta/haaga-helia-10-vuotta/haaga-helian-juuret?userLang=fi>. Luettu 9.9.2020.

Haaga-Helia 2020d. Haaga-Helian strategia. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/strategia?userLang=fi>. Luettu. 16.9.2020.

Haaga-Helia 2020e. AMK-tutkinnot. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/amk-tutkinnot?userLang=fi>. Luettu: 9.9.2020.

Haaga-Helia 2020f. Varaa paikkasi tulevaisuuden työelämään! Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/varaa-paikkasi-tulevaisuuden-tyoelamaan?userLang=fi>. Luettu 9.9.2020.

Haaga-Helia 2020g. Johdon assistenttityön ja kielten koulutus, tradenomi (AMK), Helsinki. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus/amk-tutkinnot/johdon-assistenttityon-ja-kielten-koulutus-tradenomi-amk-helsinki?userLang=fi>. Luettu. 9.9.2020.

Haaga-Helia 2020h. Startup School. Luettavissa: <https://www.haaga-helia.fi/fi/palvelut/startup-school?userLang=fi>. Luettu 9.9.2020.

Haaga-Helia 2020i, Opintosuunnitelmat. Yrittäjyysopinnot Haaga-Heliassa. Luettavissa: <https://opinto-opas.haaga-helia.fi/fi/tarjontakorit/fi/30077?userLang=fi>. Luettu 9.9.2020.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. 19.11.2020. Sähköposti.

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. 3.2.2020. Sähköposti.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2010. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. 2015. Gaudeamus University Press. Helsinki.

Kauppinen, T. Mattila-Holappa, P. Perkiö-Mäkelä, M., Saalo, A., Toikkanen, J., Tuomi-vaara, S., Uuksulainen, S., Viluksela, M. & Virtanen, S. 2013. Työ ja terveys Suomessa 2012, Seurantatietoa työoloista ja työhyvinvoinnista. Työterveyslaitos. Tammerprint Oy. Tampere. Luettavissa: <https://www.ttl.fi/wp-content/uploads/2016/11/tyo-ja-terveys-suomessa-2012.pdf>. Luettu 11.9.2020.

Kokkonen, M. 2019. Kiinnostaako yrittäjyys? – Haaga-Helian ja Metropolian -ensimmäisen vuoden opiskelijoiden yrittäjyysasenne. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Helsinki. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/184905/Kokkonen_Maria.pdf?sequence=2&isAllowed=y. Luettu 3.10.2020.

Laurea ammattikorkeakoulu s.a. Trendikirjasto. Trendikortit. Luettavissa: <https://trendikirjasto.laurea.fi/>. Luettu 23.9.2020.

Laurea ammattikorkeakoulu 2018. Työ alustaloudessa. Luettavissa: <https://trendikirjasto.laurea.fi/2019/01/08/tyo-alustataloudessa/>. Luettu 23.9.2020.

Laurea ammattikorkeakoulu 2020. Eettinen yritys menestyy. Luettavissa: <https://trendikirjasto.laurea.fi/2020/06/17/eettinen-yritys-menestyy/>. Luettu 23.9.2020.

Lehti, E., Rope, T. & Pyykkö, M. 2007. Mikä tekee yrittäjästä menestyvän: Perusyrittäjästä superyrittäjäksi. E-kirja. Talentum Media. Helsinki.

Mennala, H. 19.12.2019. StartUp School – We Get You Going! Katsottavissa: https://www.youtube.com/watch?v=ch_gnPEzd5M&feature=youtu.be Katsottu: 9.9.2020.

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016. Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto. Yrittäjyyden tukemisen hyvät käytänteet korkeakouluissa 2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2016:14. Luettavissa: <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75399/okm14.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Luettu 9.9.2020.

Parkkinen, K. 1999. Yrittämisestä ammatti? Edita. Helsinki.

Pärnänen, A. & Sutela H. 23.1.2015. Työelämän muutostrendit Tilastokeskuksen näkökulmasta. Tilastokeskus. Luettavissa: https://www.slideshare.net/TEM_esitykset/tyelmn-muutostrendit-tilastokeskuksen-nkkulmasta. Luettu: 25.9.2020.

Rubin, A. 2004. Trendianalyysi tulevaisuudentutkimuksen menetelmänä. TOPI – Tulevaisuudentutkimuksen oppimateriaalit. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. Luettavissa: <https://tulevaisuus.fi/metodit/toimintaympariston-muutosten-tarkastelu/trendianalyysi-tulevaisuudentutkimuksen-menetelmana/>. Luettu: 23.9.2020.

Sitra. 2018. Signaalit tutuiksi. Luettavissa: <https://www.sitra.fi/aiheet/heikot-signaalit/#signaalit-tutuiksi>. Luettu: 25.9.2020.

Sitra 2020. Megatrendikortit 2020. Luettavissa: <https://media.sitra.fi/2020/01/15141544/megatrendikortit-2020.pdf>. Luettu. 25.9.2020.

Sosiaali- ja terveysministeriö s.a. Megatrendit vaikuttavat sosiaali- ja terveystalouteen. Luettavissa: <https://stm.fi/megatrendit>. Luettu. 19.9.2020.

StartUp School 2020. Credits & Guidance While Developing Your Own Idea. Luettavissa: www.startupschool.fi. Luettu 9.9.2020.

Suomen yrittäjät 2019. Oletko valmis yrittäjäksi? Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/yrittajan-abc/perustietoa-yrittajyydesta/oletko-valmis-yrittajaksi-316168>. Luettu: 21.9.2020.

Suomen yrittäjät ry. 11.2.2020. Pk-yritysbarometri 1/2020. Luettavissa: <https://www.yrittajat.fi/pk-yritysbarometri-12020-617670>. Luettu: 25.9.2020.

Suomen Yrittäjät 20.2.2020. Yrittäjyystilastot. Luettavissa: https://www.yrittajat.fi/sites/default/files/yrittajyystilastot_2020.pdf. Luettu 11.9.2020

Tall, J., Soramo, K., Tulisalo, P. Petäjä, E. & Virkamäki, A. 2013. Yrittäjyys 2.0 – menetyksen avaimia. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 69. Seinäjoki. Luettavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/55178/B69_netti.pdf?seq. Luettu 25.9.2020.

Tilastokeskus s.a. Käsitteet: Yrittäjä. Luettavissa: <https://www.tilastokeskus.fi/meta/kas/yritlkm.html>. Luettu 21.9.2020.

Tilastokeskus 25.8.2020. Työvoimatutkimus 2020, heinäkuu. Liitetäulukko 8. Työlliset ammattiaseman mukaan 2019/07 - 2020/07, 15–74-vuotiaat. Tilastokeskus. Helsinki. Luettavissa: http://www.stat.fi/til/tyti/2020/07/tyti_2020_07_2020-08-25_tau_008_fi.html. Luettu: 11.9.2020.

Toiminen, M. 2017. Välähdyksiä tulevaisuudesta. Kymmen teesiä uuden yrityksen muutoksesta ja yksilön mahdollisuuksista työn murroksessa. Multiprint. Helsinki. Luettavissa: https://media.sitra.fi/2017/05/31114649/va%CC%88la%CC%88hdyksia%CC%88_tulevaisuudesta_FINAL.pdf. Luettu: 21.9.2020.

Tradenomiliitto TRAL ry 2019. Tradenomien jäsentutkimus 2019. Luettavissa: https://www.tradenomi.fi/site/assets/files/1197/tradenomit_jasentutkimus_2019_web_final.pdf. Luettu 10.9.2020.

Turunen, T. 2013. Palkkatyöstä yrittäjäksi - Sosiaali- ja terveysalalla toimivien yrittäjien ajattelutavan muutoksista. Jyväskylä University Printing House. Jyväskylä. Luettavissa: https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/41152/1/978-951-39-5128-3_vai-tos05042013.pdf. Luettu: 3.10.2020.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. Jyväskylä.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018. Tekoälyajan työ Neljä näkökulmaa talouteen, työllisyyteen, osaamiseen ja etiikkaan. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 19/2018. Luettavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160931/19_18_TEM_Tekoalyajan_tyo_WEB.pdf. Luettu: 21.9.2020.

Työ- ja elinkeinoministeriö 2018. Uudistuva työ ja yrittäjyys – visioista toteutukseen. Ehdotus yrittäjyyden edistämisen strategiseksi toimenpideohjelmaksi vuosille 2018–2028. Valtioneuvoston hallintoyksikkö. Helsinki. Luettavissa: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161072/TEMjul_27_2018_Uudistuva_tyo.pdf. Luettu. 2.10.2020.

Uusyrityskeskus 2017. Mitä yrittäminen on? Luettavissa: <https://www.uusyrityskeskus.fi/yrityksen-perustaminen/mita-yrittaminen-on/>. Luettu. 21.9.2020.

Virtanen, N. & Keskinen, S. 2000. Yrittäjän muotokuva. Työterveyslaitos. Luettavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/134991/YRITTAJAN_MUOTO-KUVA_2000.pdf. Luettu: 11.9.2020.

Liitteet

Liite 1. Yrittäjyysopinnot Haaga-Heliassa

YRIT1	Mitä on yrittäjyys ja yritystoiminta? Löydä yrittäjyys!	0 op
BUS1TN011	Yrityksen toiminnot	5 op
ECO2KJ201	Yritystalous	5 op
BUS1LH102A	Yrittäjyys ja yritystoiminta	5 op
ENT3LF101	Forms of Entrepreneurship	5 op
ENT1LF101	Entrepreneurship	5 op
WOR8HH032	StartUp School - Find your Strengths	5 op
WOR8HH040	StartUp School - Tee tulevaisuutesi	5 op
WOR2KJ103B	Itsensä työllistäminen	5 op
ENT8LH107	Yrittäjyys tutuksi	5 op
YRIT2	Miten yritysideoista liiketoiminnaksi? Perusta yritys.	0 op
BUS2LS201	Yritystoiminnan suunnittelu	5 op
HOT1RH008	Yrittäjyys ja majoitus- ja ravintolaliiketoiminnan aloittaminen	5 op
TOU2RL004	Yrittäjyys ja matkailuliiketoiminnan aloittaminen	5 op
ENT3LH101A	Yrittäjyyden eri muodot	5 op
ENT4LH101A	Yrittäjävalmennus	5 op
ENT4LH101B	Yrittäjäksi ryhtymisen tavat	5 op
WOR2KJ202	Itsensä työllistäminen	5 op
WOR8KJ201	Osuuskuntayrittäjyys journalisteille	3 op
ENT4LH102A	Urheilu- ja hyvinvointitapahtuman järjestäminen	5 op
ENT4LH102B	Urheilu- ja hyvinvointialan liiketoimintaosaaja	5 op
BUS2LE201	Business Planning	5 op
LEA2AB221	Leading Sales and Business Development	10 op
ENT3LF103	Growth for Entrepreneurship	5 op
ENT3LF102	Entrepreneur's Networks and Arenas	5 op
WOR8HH037	StartUp School - From Idea to Prototype	5 op
WOR8HH022	StartUp School - Developing Entrepreneurial Mindset	5 op
WOR2RZ001	From Ideation to Feasible Business	5 op
WOR8HH035	StartUp School - Light Entrepreneurship	3 op
LEA2LP2202	Innovatiivinen yrittäjyys ja yritysrahoitus	5 op
ENT8LH108	Vuosi yrittäjänä - Korkea-aste	10 op

YRIT3	Miten kehittää yrittäjyyttä ja yritystä? Kehitä ja kasvata yritystäsi.	0 op
FPR3RR006	Yrittäjänä toimiminen	9 op
BUS3PO311	Global Opportunities for Small and Medium Sized Companies 1	5 op
WOR8HH039	StartUp School Workshops for Action	5 op
BUS2LE201	Business Planning	5 op
WOR8HH024	StartUp School Coaching 1	5 op
WOR8HH025	StartUp School Coaching 2	5 op
WOR8HH018	StartUp School Project	3 op
WOR8HH028	StartUp School Project 2	5 op
FPR1RR005	Business Development Project	5 op
FPR1RR012	Business Development Project (cooperative)	5 op
ENT3LH101C	Yrittäjän verkostot ja areenat	5 op
ENT3LH101B	Yrittäjyys ja tulevaisuuden ennakointi	5 op
WOR8HH040	StartUp School - Tee tulevaisuutesi	5 op
YRIT4	Master-ohjelmien yrittäjyysopinnot	0 op
ENT4HM001	Yrittäjyyden resurssit ja verkostot	5 op
ENT4HM002	Mahdollisuuksista liiketoimintaan	10 op
ENT4HM003	Markkinointi ja kasvu	5 op
ENT4HM004	Talouden työkalupakki pienille ja keskisuurille yrityksille	5 op

Liite 2. Haastattelurunko

- Haastateltavan taustatietojen tiedustelu.
- Onko sinulla aikaisempia yrittäjyysopintoja tai kokemuksia?
- Miten mielikuvasi yrittäjyyttä kohtaan kehittyi Haaga-Helian opintojen aikana?
- Mitä yrittäjyys käsitteenä merkitsee sinulle?
- Millaisena kuvailisit asennettasi yrittäjyyteen?
- Millaisia ominaisuuksia yrittäjä tarvitsee?
- Mitkä omat vahvuudet tukevat yrittäjänä pärjäämistä tai menestymistä?
- Onko lähipiirissä yrittäjiä?
- Millainen oli asenteesi yrittäjyyttä kohtaan ennen ammattikorkeakouluopintojen aloitusta?
- Miten päätös lähteä yrittäjäksi kehittyi?
- Miten Haaga-Helia pystyisi koulutusohjelmissaan tukemaan yrittäjyyttä?
- Mitä olisi toivonut, että olisi ollut toisin yrittäjyysopintojen suhteen Haaga-Heliassa?
- Mitkä ovat mielestäsi trendejä nykytyöelämässä?
- Sana vapaa. Tuliko sinulla mieleen jotain, mitä ei noussut esiin tai jäikö sinusta jotain kertomatta. Haluaako painottaa jotain?